

4/2025

ČASOPIS CÍRKVE ADVENTISTŮ SEDMÉHO DNE

advent

Téma: Adventisté a teologická změna

str. 8

Bůh zaplatil vysokou cenu
str. 4

Mladý sbor plný mladých
str. 22

Bůh na nečekaných místech

Inspirace ze života Jonáše

21. unijní konference ASI

18.–20. 9. 2025, Strážovice

řečník: Daniel Duda

TÉMA

7 | **Adventisté a teologická změna**

George Knight

ROZHOVOR S...

26 | **Těším se na toto setkání ASI**

Jan Libotovský

ZDRAVÝ ŽIVOTNÍ STYL

28 | **Sluch – velký Boží dar**

Jana Krynská

ZAMYŠLENÍ

34 | **Připomínka, abychom nezapomněli**

Karel Chlebek

Z VAŠICH DOPISŮ

36 | **Žena u studny**

Vladimíra Jelínková

OKULTNÍ HROZBY

38 | **Biologicko-dynamické zemědělství**

Daniel Gomola

MODLÍME SE ZA...

41 | **Afghánistán 1/2**

Pavel Novotný

Advent, číslo 4/2025, vychází v dubnu 2025. Časopis vychází 10× ročně, ISSN 1210-3365, registrační číslo MK ČR 6982.

Vydává – Církev adventistů sedmého dne, Londýnská 623/30, 120 00 Praha 2
www.casd.cz

Šéfredaktor – Vítězslav Chán, chan@adventorion.cz

Jazyková redakce – Eva Bělíčková, Marie Koukolová

Redakční rada – David Čančík, Jan Matoušek, Lukáš Jureček, Jan Kubík, Jan Libotovský, Daniel Márföldi

Technická redakce – JUPOS, s. r. o., Ostrava

Tisk – tiskárna ARTRON, s. r. o., Boskovice

Objednávky

ČR: +420 603 553 628, expedice@adventorion.cz

SR: +421 918 493 713, 905 589 935
adventorion@adventorion.sk

Adresa ke stažení:
www.adventorion.cz/ke-stazeni

Příspěvky zasílejte na:
redakce@adventorion.cz

Foto na obálce: <https://media.adventistexchange.org/>

Foto: 5, 8, 12, 29, 42, 47 – www.wikipedia.org; 28, 38, 39, 40, 41, 44, 45 – www.pexels.com; 35 – Karel Chlebek; 5, 6 – pixabay.com; 22, 23 – instagram.com/ingreign/; 11, 15, 16, 18 – Paul Chung; 27 – manželé Jurečkovi

Zjednodušeně řečeno se lidé dělí na dvě skupiny. Jedni mají rádi změny. Jdou jim naproti. „To, že se věci mění, mi říká, že žiji,“ často opakoval můj kamarád. Takoví lidé si vyměňují věci jen proto, že se objevila nějaká novější. Strídají auta s odůvodněním, že jsou lepší a bezpečnější. Dobrovolně mění práci, protože „už to nebylo ono“. Změnu vnímají pozitivně, jako příležitost posunout se dále nebo výš.

A pak je druhá skupina lidí (skoro bych řekl, že větší), kteří příliš velké změny v životě nemají rádi, zvláště když se nakupí do krátkého časového úseku. Když vám děti „vylétají z hnízda“, měníte zaměstnání, zhoršuje se zdravotní stav rodičů, dostali jste výpověď v práci a při pravidelné kontrole u lékaře vám sdělí, že už to vzhledem k věku nebude lepší – to už zavání velkou pohromou. Změna je touto skupinou vnímána jako něco negativního.

Tématem tohoto čísla jsou změny v teologii. Často si lidé postesknou, že „ani v církvi už to není takové jako kdysi“.

Rádi zpívají píseň „Je to ta stará víra, ona všechněm postačí“. Mnozí totiž nechtějí změny. Chtějí mít sbor, církev takovou, jaká byla v době, kdy byli mladí a krásní. To je přirozené. Jen to přání je nesplnitelné.

V životě církve to ale probíhá jinak. Svěřený úkol zvěstovat Krista i evangelium celému světu znamená, že když se mění společnost kolem nás, objeví se potřeba měnit věci i v církvi. A to nejen ve způsobu, jak v církvi žijeme, ale i jak věříme. Zůstat otevření změnám. Teologická změna totiž může být velmi pozitivní. Staneme se srozumitelnějšími ve světě, kde žijeme. Aby naše poselství bylo přitažlivé pro ty, kteří hledají odpovědi. A tak vás chci pozvat k přemýšlení, jak toho dosáhnout.

Změnu vnímají pozitivně, jako příležitost posunout se dále nebo výš.

— Vítězslav Chán, šéfredaktor

Bůh zaplatil vysokou cenu

Leonard Brand, emeritní profesor biologie a paleontologie
na lékařské fakultě univerzity v Loma Lindě

Od dob Adama a Evy platí lidstvo za neposlušnost vysokou cenu. Abychom pochopili, jak vysoká cena to je, musíme se také zamyslet nad tím, jak vysokou cenu zaplatil Bůh. Kdysi dávno byl vesmír mírumilovný, a pak na scénu vstoupilo ego. Lucifer byl zřejmě nejschopnějším a nejváženějším z andělů. Věděl o Bohu více než všichni ostatní – jak si tedy mohl myslet, že se může stát větším než Bůh – že může „být jako Nejvyšší“?

Bůh je stvořitelem a vládcem vesmíru, a proto boj se zlem nevzdal. Jak si vlastně Lucifer mohl myslet, že může zvítězit? Vždyť pro Luciferovu vzpouru neexistoval žádný důvod. Přesto Bůh připouštěl, že ke vzpouře dojít může.

Vesmír řízený láskou, ne mocí

Může to znít jako kacírství, ale ve skutečnosti to možná popisuje tu nejúžasnější část Božího charakteru; část, která dělá vesmír tak úžasným místem k životu. Lucifer a všechny ostatní stvořené bytosti stvořil Bůh svou úžasnou mocí. Přesto si Bůh nepřál, aby byl vesmír řízen mocí. Svou moc mohl dát najevo třeba i jemným způsobem, aby si Lucifer neochotně uvědomil, že se nemůže povznést nad svého Stvořitele.

Náš Bůh si však nepřál, aby jeho vesmír byl ovládan něčím jiným než láskou. Naši první rodiče byli varováni, aby se vyhýbali pokušiteli, protože jinak poznají rozdíl mezi dobrem a zlem. Snažil se před nimi Bůh skutečně něco utajit? No, ano, snažil. Nepřál si, aby poznali a zakusili, co je zlo. Učili se, jak dobrý je Bůh a jak dobrý je jejich stvořený domov a jaké nekonečné možnosti přináší zázrak života, který jim Bůh daroval. To bylo vše, co potřebovali vědět. Jediné, co neznali, bylo zlo. Poznání zla jim nic dobrého nepřineslo. Náš milující Bůh nechtěl, aby zažili zlo, aby jejich první rodina byla rozvrácena vraždou.

Před Luciferovým pádem byly všechny stvořené bytosti ve vesmíru

bezelstné a nevinné. Bylo to špatně? Jste-li rodiči malých dětí, chcete, aby vyrůstaly nevinné a nezažívaly zlo? Protože žijeme ve zlém světě, kde je všude kolem nás bolest, naše děti nebudou nikdy tak nevinné, jak mohli být nevinní lidé před hříchem. Před vstupem Luciferovy pýchy a sebelásky byl vesmír šťastný a pokojný. Lidé nebyli znevýhodněni svou nevinností a naivitou vůči zlu. Nemuseli se rozhodovat, zda mají následovat zlo. Zjevná Boží láska k nim jim totiž nezanechávala žádný důvod, proč by měli pochybovat o tom, jak mají žít. Jejich štěstí bylo zajištěno a to je stavělo do nejvýhodnějšího možného postavení.

Zkušenost zla

Pak se to stalo – Lucifer zpochybnil Boží vládu a dozvěděl se něco, co by jinak nezažil. Zakusil zlo, které spočívá v sebestřednosti. Neudělalo to však z něj

lepší bytost. Luciferova pyšná rozhodnutí přiměla i ostatní obyvatele vesmíru se rozhodnout. Nebyli však na takovou volbu připraveni. Teď, když zlo viselo ve vzduchu, by nepomohlo, kdyby jim Bůh jen vyprávěl, jak zlé zlo bude; pochopili by ho, jen kdyby zlo zažili na vlastní kůži. Cena byla velmi vysoká, ale přítomnost zla nedávala jinou možnost. Ztratili jsme svou nevinnost a cena za ni pro lidstvo v průběhu staletí rostla. Vymýšlíme stále účinnější zbraně, abychom se navzájem ničili ve válkách. S rostoucími pochybnostmi o existenci Boha Stvořitele jako by život ztrácel smysl. Vyhledáváme účinnější léky, abychom umrtvili bolest svého utrpení, i když nás to zabíjí.

Toužíme po tom, aby naše děti žily šťastný život a nezažívaly zlo, které nás obklopuje, ale jako děti jsou

naivní a nevinné. Toužíme po tom, aby takové zůstaly. Tajíme před nimi něco? Ano, doufáme, že jim zabráníme zažít zlo. Podobně jako si Bůh přál, aby jeho stvořená rodina nezažila zlo. Mám přátele, jejichž děti opustily šťastný domov, protože si myslely, že jim něco chybí. Později se vrátily, smutnější, ale moudřejší. Naučily se něco, co předtím nevěděly, ale cena za to byla velmi vysoká. Možná mohli rodiče uplatnit svou moc a zabránit špatné volbě svého dítěte. Někdy však láska musí ustoupit, a kvůli zlu, které nás obklopuje, mohou naše děti prožít těžké chvíle.

Náš milující Bůh
nechtěl, aby zažili
zlo, aby jejich první
rodina byla rozvrá-
cena vraždou.

Cena, kterou Bůh zaplatil

Satanovi anděl i lidský rod zaplatili vysokou cenu za poznání zla – už

nejsme naivní a nevinní. Konečným výsledkem jednou bude, že vzpoura už podruhé nevznikne. Vesmír jako celek ztratil svou nevinost kvůli našim rozhodnutím. Všichni nyní víme, co je zlo, ale přišlo nás to velmi draho.

Zamyslete se nad tím, co jsme zaplatili my, a přemýšlejte o ceně, kterou zaplatil Bůh. On ví, že vesmír bude šťastným a bezpečným místem pouze tehdy, bude-li plně řízen láskou, nikdy ne mocí. Až tento experiment se zlem skončí, konečně se z toho poučíme. Ztratíme nevinnost a získáme moudrost, ale za velmi vysokou cenu. Bůh věděl, kolik za to zaplatíme, ale věděl také, že lásku jako vládnoucí princip vesmíru nelze obětovat. Místo toho bude vládnout pouze láskou, a aby zachránil vesmír, zaplatí cenu ze všech největší.

Bůh poslal svého Syna, aby strávil 33 bolestně těžkých let na zemi a nakonec byl zavražděn tím bolestivým a ponižujícím způsobem. Dokážete si to představit? Bůh, který má moc stvořit nespočet miliard hvězd a planet a moc nás všechny zlikvidovat, kdyby se tak rozhodl, se podrobil takovému zacházení, aby zachoval princip, že vládne pouze láskou. To je víc, než si dokážeme představit. A to je teprve začátek. Většina rodičů své děti hluboce miluje a trpí za ně, pokud sejdou z cesty. Kolik

milionů svých milovaných dětí Bůh ztratil? Jeho bolest jistě přesahuje to, co si dokážeme představit. Rozhodli jsme se bloudit a cena za to pro nás je vysoká a cena pro Boha byla velmi vysoká. Hodnota odměny pro všechny, kdo přijmou jeho oběť, bude také velmi vysoká.

Až tato dlouhá epizoda se zlem konečně skončí a každý člověk dostane svou „odměnu“, pak zmizí bolestné vzpomínky a nezměrná Boží moudrost a láska bude všem naprosto jasná.

Omluva redakce

V minulém čísle v článku Daniela Gomoly Okultní hrozby dneška: Sympatetická magie vypadl při zpracovávání textu důležitý úvodní odstavec tohoto článku.

Všem čtenářům a především autorovi se velmi omlouváme za toto pochybení.

Úplné znění článku najdete na stránkách nakladatelství:

<https://www.adventorion.cz/ke-stazeni/zobrazit/972>

Adventisté a teologická změna

George Knight

Většina zakladatelů adventismu sedmého dne by dnes nemohla vstoupit do církve, kdyby se musela přihlásit k základním věroučným bodům církve.¹

Přesněji řečeno, většina z nich by nemohla souhlasit s bodem číslo dva, který se týká učení o Trojici. Pro Josepha Batese byla Trojice nebiblickým učením, pro Jamese Whitea byla oním „starým trojičním nesmyslem“ a pro M. E. Cornella byla plodem velkého odpadnutí spolu s takovými falešnými naukami, jako jsou zachovávaní neděle a nesmrtnost duše.²

Stejně tak by většina zakladatelů adventismu sedmého dne měla problém s věroučným bodem číslo čtyři, který tvrdí, že Ježíš je věčný a zároveň pravý Bůh. Pro J. N. Andrewse „Boží Syn ... měl Boha za svého Otce a skutečně měl v určitém okamžiku věčnosti v minulosti počátek dnů“. A E. J. Waggoner, známý svými vystoupeními na Generální konferenci v Minneapolisu 1888, napsal v roce 1890, že „existoval čas, kdy Kristus vyšel a sestoupil od Boha, ... ale tento čas byl tak daleko ve dnech věčnosti, že pro konečné chápání je prakticky bez počátku“.³

Ani většina předních adventistů by nemohla souhlasit s věroučným bodem číslo pět, který představuje Ducha svatého jako osobu. Například Uriah Smith nejenže byl antitrinitářem a semiariánem, stejně jako mnoho jeho kolegů,

¹ Základní věroučné výroky lze nalézt zde: <https://www.casd.cz/cemu-verime/veroucne-vyroky/>.

² Joseph Bates, *The Autobiography of Elder Joseph Bates* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1868), s. 204, 205; James White, „The Faith of Jesus“, *Review and Herald*, August 5, 1852, s. 52; M. E. Cornell, *Facts for the Times* (Battle Creek, Mich.: M. E. Cornell, 1858), s. 76. See also Erwin Roy Gane, „The Arian or Anti-Trinitarian Views Presented in Seventh-day Adventist Literature and the Ellen G. White Answer“ (M. A. thesis, Andrews University, 1963); Russell Holt, „The Doctrine of the Trinity in the Seventh-day Adventist Denomination: Its Rejection and Acceptance“ (Term paper, Andrews University, 1969).

³ J. N. Andrews, „Melchizedec“, *Review and Herald*, September 7, 1869, s. 84; E. J. Waggoner, *Christ and His Righteousness* (Oakland, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1890), s. 21, 22; viz také s. 9, 19, 20.

Ellen Whiteová hovoří na zasedání Generální konference CASD v roce 1901

ale také stejně jako oni si představoval Ducha svatého jako „ono božské, tajemné působení (emanaci), skrze které Oni [Otec a Syn] pokračují ve svém velkém a nekonečném díle“. Při jiné příležitosti si Smith představoval Ducha svatého jako „božský vliv“, a nikoli jako „osobu jako Otec a Syn“.⁴

V 90. letech 19. století zdůrazňovali takoví spisovatelé jako Ellen Whiteová, W. W. Prescott a E. J. Waggoner působení Ducha svatého a moc přebývajících v Kristu. Naopak mylné představy o Duchu svatém pomohly připravit půdu pro panteismus, který E. J. Waggoner a J. H. Kellogg šířili na přelomu století. Tyto nesprávné postoje také pravděpodobně pomohly

připravit cestu pro nebiblické učení o „svatém těle“ (Holy Flesh movement), které se objevilo koncem 90. let 19. století.⁵

Teologické změny

Závěrečné desetiletí 19. století bylo našťastí také svědkem pozitivního posunu v teologickém směřování adventistů ohledně Trojice. Tento posun začal na zasedání Generální konference v Minneapolisu v roce 1888. Zasedání v tomto roce znovu zdůraznilo roli Ježíše a jeho spásné spravedlnosti, což byla oblast teologického myšlení, kterou měli adventisté tendenci podceňovat od konce 40. let 19. století do roku 1888.

⁴ Uriah Smith, „The Spirit of Prophecy and Our Relation to It“, *General Conference Daily Bulletin*, 1891, s. 146; Uriah Smith, „In the Question Chair“, *Review and Herald*, October 28, 1890, s. 664.

⁵ Viz George R. Knight, *Angry Saints: Tensions and Possibilities in the Adventist Struggle Over Righteousness by Faith* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1989), s. 76, 77; Richard W. Schwarz, *John Harvey Kellogg, M.D.* (Nashville: Southern Pub. Assn., 1970), s. 184–186; Richard W. Schwarz, *Light Bearers to the Remnant* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1979), s. 446–448.

adventisté a teologická změna

Obnovený důraz na Ježíše a jeho spravedlnost však vyžadoval jiný pohled na Božství (Trojice), Ducha svatého a božskou přirozenost Krista, které se měly stát teologickým základem nové soteriologie (nauky o spasení). Byla to právě Ellen Whiteová, jejíž spisy nasměrovaly církve k teologické změně. Na rozdíl od období po roce 1844, kdy respektovala vůdcovskou roli svého manžela a J. Batese při formulování charakteristicky adventistických nauk, stála v 90. letech 19. století v čele úsilí nově formulovat teologické postoje. Činila tak prostřednictvím svých důležitých knih věnovaných Kristu a jeho učení.

Zatímco před konferencí v Minneapolisu nevyjadřovala úplně otevřeně své názory na Trojici, osobnost Ducha svatého a božskou přirozenost Krista, během následujících dvou desetiletí se naopak k těmto tématům vyjadřovala naprosto jednoznačně. Vyzdvihovala tak „tři živé osoby nebeské trojice“, prohlásila, že „Duch svatý ... je stejnou osobou jako Bůh [Otec] je osobou“, a opakovaně naznačovala, že „Kristus je preexistenční, nezávisle existující Boží Syn“.⁶

Její snad nejslavnější výrok o božské přirozenosti Krista byl vydán v knize *Touha věků* (*The Desire of Ages*) v roce 1898. „V Kristu,“ napsala, „je život, původní, nevypůjčený, neodvozený.“⁷

V témže roce vyšla také kniha *Looking Unto Jesus*, kterou napsal Uriah

Smith. Podle Smithe „pouze Bůh [Otec] nemá počátek. V nejdávější době, kdy počátek může být – v období tak vzdáleném, že pro omezenou lidskou mysl jde v podstatě o věčnost – se objevilo Slovo“. V tomto tématu se tedy Smith shodoval s jedním ze svých oponentů, E. J. Waggonerem, který přesně tyto názory publikoval již dříve.⁸

Nejenže se názory Ellen Whiteové vymykaly tehdejší adventistické teologii, ale její nově formulované myšlenky silně otřásly některými bratry. Jedním z nich byl mladý M. L. Andreasen, který později vzpomínal, „jak jsme byli ohromeni,

když kniha *Touha věků* vyšla poprvé, protože obsahovala některé myšlenky, které jsme považovali za neuvěřitelné;

mimo jiné učení o Trojici, které tehdy nebylo adventisty všeobecně přijímáno“.

Andreasen měl podezření, že možná někdo při „úpravě“ jejích rukopisů zasáhl příliš, a proto později přečetl téměř všechny rukopisné materiály Ellen Whiteové. „Zvláště mě zaujal,“ vzpomínal, „výrok v knize *Touha věků*, který svého času vyvolal v církvi velké teologické otázky: ‚V Kristu je život, původní, nevypůjčený, neodvozený‘. Tento výrok vám možná nepřipadá

Byla to právě Ellen Whiteová, jejíž spisy nasměrovaly církve k teologické změně.

⁶ Viz několik odkazů v Ellen G. White, *Evangelism* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1946), s. 615, 616; viz také Ellen G. White Comments, *The SDA Bible Commentary* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1980), sv. 6, s. 1075.

⁷ Ellen G. Whiteová, *Touha věků*, (Advent-Orion Praha, 2000), s. 338.

⁸ Uriah Smith, *Looking Unto Jesus* (Battle Creek, Mich.: Review and Herald Pub. Assn., 1898), s. 10; viz také poznámku 3.

příliš převratný, ale pro nás byl. Těžko jsme tomu mohli uvěřit. ... Byl jsem si jistý, že sestra Whiteová nikdy nepsala: ‚V Kristu je život, původní, nevy-půjčený, neodvozený.‘ Ale teď jsem to našel v jejím vlastním rukopise přesně tak, jak to bylo zveřejněno.“⁹

Teologická změna obecně přináší těžkosti a různí lidé na ni reagují různým způsobem. Někteří, jako Andreasen, se nakonec dokázali s „novým učením“ vyrovnat.

Jiní však považovali přizpůsobení za nemožné. Jedním z nich byl J. S. Washburn, duchovní na odpočinku,

Někteří lidé považují přizpůsobení teologickým změnám za nemožné.

kteří v roce 1939 vydal brožuru, v níž poznamenal, že učení o Trojici je „krutá pohanská oblundnost“, „nemožný,

absurdní výmysl“, „směšné rouhání“ a „naprosto absurdní a neuctivá karikatura“. Kromě toho šlo o „římskokatolické učení“, které se „snaží vetřít do trojandělského poselství“. Washburn také tvrdil, že W. W. Prescott nemůže být adventistou sedmého dne, protože věří v Trojici.¹⁰

Na jednoho předsedu sdružení udělala Washburnova brožura takový dojem, že si objednal 32 výtisků, aby je rozdál kazatelům v jeho sdružení. Ariánské názory uvedené v knize

Uriáše Smithe *Daniel a Zjevení* byly odstraněny až v polovině 40. let.¹¹

Ellen Whiteová a změna

Nyní již by mělo být všem zřejmé, že adventismus prošel v průběhu své historie velkými teologickými změnami a že Ellen Whiteová se na těchto změnách podílela. To nás přivádí k této otázce: Došlo u Ellen Whiteové během sedmi desetiletí jejího působení ke změnám v jejím učení nebo přesvědčení?

Stále častěji se objevují zastánci obou stran. Je to pravděpodobně reakce na změnu jejich původních důrazů. A vlastně obě strany dialogu zachycují část pravdy, ale ani jedna z nich nemá pravdu celou.

Ellen Whiteová byla otevřená možnosti změny. Například v roce 1906 napsala: „Šedesát let jsem komu-nikovala s nebeskými posly a neustále jsem se učila ohledně božských věcí.“ V tomto roce také napsala: „Vždycky jsem se učila, když jsem byla v kontaktu s nebeskými posly.“¹² Zdá se, že pravdivost tohoto tvrzení se odráží ve stále větší složitosti a propracovanosti tématu *Velkého sporu*, jak o něm psala a stále ho přepisovala od konce padesátých let 19. století až do doby své smrti v roce 1915.

V teologickém poznání byla ochotná růst. Ellen Whiteová několikrát přiznává, že se v různých obdobích při

⁹ M. L. Andreasen, „The Spirit of Prophecy“ (nepublikované kázání v Loma Lindě, 30. listopadu 1948).

¹⁰ J. S. Washburn, „The Trinity“ (nepublikovaný leták, 1940); Gilbert M. Valentine, *The Shaping of Adventism: The Case of W. W. Prescott* (Berrien Springs, Mich.: Andrews University Press, 1992), s. 279, 280.

¹¹ Gilbert M. Valentine, „William Warren Prescott: Seventh-day Adventist Educator“ (Ph.D. dissertation, Andrews University, 1982), s. 608; Gane, „Arian or Anti-Trinitarian Views“, s. 26, 27.

¹² Ellen G. White, *Selected Messages* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1958–1980), kniha 3, s. 71.

adventisté a teologická změna

poskytování rad dopustila určitých chyb. Většinou to bylo v situaci, kdy takřkajíc „předběhla anděla“.

Jeden z příkladů takového přiznání omylu najdeme ve *Svědectvích pro církev*, kde otevřeně prohlašuje: „V tomto jsem se dopustila chyby.“ Toto přiznání vyvolala skutečnost, že se proti své vůli nechala dotlačit k vydání *Svědectví č. 11* v roce 1867, přestože neměla čas sepsat vše, co viděla. Výsledek nebyl příliš uspokojivý.¹³

V roce 1903 opět poznamenala, že na poradě, která se konala v jejím domě, „pronesla slova, která ponechávala svobodu dělat určité věci na konkrétním místě“. „Za to,“ jak dodala, „jsem byla Pánem pokárána. ... Jakmile to bylo možné, napsala jsem dopis, v němž jsem uvedla, že jsem se mýlila, když jsem schvalovala plány, které Bůh neschvaluje.“ Podobná situace vznikla ohledně rady pro nakladatelství, kterou musela odvolat.¹⁴

Tyto informace přinejmenším naznačují nejen to, že Ellen Whiteová byla otevřená změnám, ale i to, že se při každodenním poskytování rad lidem dopouštěla chyb a musela své rady revidovat podle toho, jak jí Bůh tyto chyby odhaloval.

Možná se ale ptáte, zda Ellen Whiteová změnila nějaké své názory týkající se učení a životního stylu? Odpověď zní ano, ale musíme správně porozumět různým odstínům slova „změna“. Je příliš snadné tyto nuance přehlédnout. Pokud nebudeme pečliví ve snaze pochopit změny ve spisech

Ellen Whiteová

Ellen Whiteové, pak naše úsilí nepřinese dobré výsledky. Na takovou změnu je třeba nahlížet jako na změnu přinejmenším tří různých typů: (1) objasnění, (2) postupný vývoj a (3) zvrát.

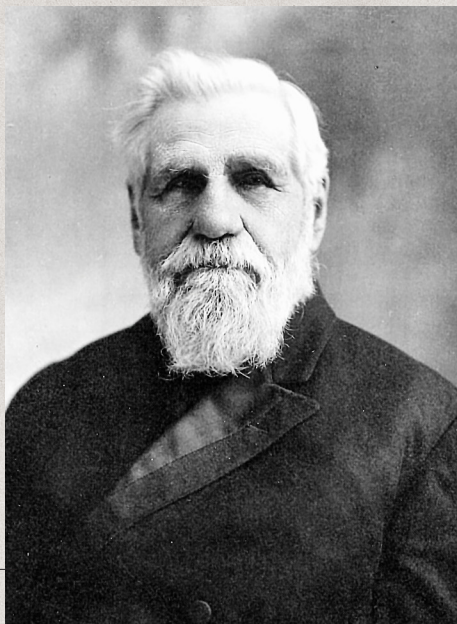
Změna jako objasnění

Změnu jako objasnění lze ilustrovat na tom, jak Ellen Whiteová zachází s tématem božské přirozenosti Krista při představování Velkého sporu. Například v jejím vysvětlení Kristovy autority v knihách *Spiritual Gifts* (Duchovní dary, 1858) a *The Spirit od Prohecy* (Duch proroctví, 1870) je výrok, který čtenáři umožňuje číst její postoj buď ve shodě s jejími poloariánskými kolegy mezi kazateli, nebo ve smyslu, že Kristus měl vždy plnou

¹³ Ellen G. White, *Testimonies for the Church* (Mountain View, Calif.: Pacific Press Pub. Assn., 1948), sv. 1, s. 563.

¹⁴ Ellen G. White *Manuscript Releases* (Silver Spring, Md.: E. G. White Estate, 1990–1993), sv. 13, s. 121; Arthur L. White, Ellen G. White: *The Early Elmshaven Years* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1981), s. 187–197.

Stephen
N. Haskell

rovnost s Otcem¹⁵, i když tuto rovnost mnozí z nebeských zástupců ztratili ze zřetele. Na rozdíl od jiných adventistických spisovatelů té doby však její výroky nebylo možné vykládat jako jednoznačně poloariánské (tedy popírající Trojici).

Tato nejednoznačnost se změnila v roce 1890 po vydání knihy *Patriarchové a proroci*. V tomto svazku objasňuje to, co mohlo být implicitně obsaženo v jejich dřívějších prohlášeních, když poznamenává, že „Syn Boží byl vznešenější než on (satan), byl v moci a vážnosti rovný s Otcem“.¹⁶ Změna ve výše uvedeném pořadí je změnou od dvojznačnosti k jasnému vyjádření.

Změna jako postupný vývoj

Druhým typem změny, který nacházíme v myšlenkách Ellen Whiteové, je změna prostřednictvím postupného vývoje. Ilustrací této dynamiky může být její přístup k tématu nečistých pokrmů.

Přinejmenším již od roku 1850 si někteří sobotní adventisté kladli otázku, zda je vhodné jíst vepřové maso. James White doufal, že tuto otázku jednou provždy vyřeší, když v listopadu 1850 zveřejnil pádný argument založený na Skutcích 10 a dalších pasážích, jímž se snažil dokázat, že jedení vepřového masa v křesťanské éře je zcela vhodné.¹⁷ Navzdory Jamesově pádné argumentaci se však tato otázka stále objevovala. S. N. Haskell koncem padesátých let 19. století vnášel tuto otázku mezi sobotní adventisty. Ellen Whiteová v odpovědi Haskellovi naléhala, aby neprosazoval své názory do té míry, že by mohly způsobit rozkol v rozvíjející se denominaci. „Viděla jsem,“ napsala, „že tvé názory týkající se vepřového masa by neškodily, kdyby sis je nechal pro sebe; ale ve svém pohledu a názoru jsi z této otázky udělal test. ... Jestli je povinností církve zdržovat se vepřového masa, Bůh to zjeví více než dvěma nebo třem. On bude učít svou církev, co je její povinností. Bůh vede svůj lid, nejen několik jednotlivců, z nichž jeden věří tomu, druhý onomu. ... Někteří lidé předbíhají anděly, kteří tento lid

¹⁵ Ellen G. White, *Spiritual Gifts* (Battle Creek, Mich.: James White, 1858), sv. 1, s. 18; *Spirit of Prophecy* (Battle Creek, Mich.: Seventh-day Adventist Pub. Assn., 1870), sv. 1, s. 17, 18.

¹⁶ Ellen G. Whiteová, *Patriarchové a proroci*, Praha 1969, s. 38. Postoj vyjádřený v tomto článku není v souladu s postojem Aldena Thompsona, který klade příliš velký důraz na některé rané výroky a z nich vyvozuje, že E. Whiteová prošla náhlou změnou postoje v roce 1890. Domnívám se, že názorový zvrát je příliš silné slovo. Objasnění je to, co lze z knih obhájit. Viz Alden Thompson, „The Theology of Ellen White: The Great Controversy Story“, *Adventist Review*, December 31, 1981.

¹⁷ James White, „Swine's Flesh“, *The Present Truth*, November 1850, s. 87, 88.

adventisté a teologická změna

vedou. ... Viděla jsem, že povedou Boží lid tak rychle, aby mohl přijmout a jednat podle důležitých pravd, které jsou mu sdělovány.“ Hlásat v té době téma čistého a nečistého masa, tvrdila E. Whiteová, by znamenalo spěchat „bez Božího vedení, a vnést tím do řad církve zmatek a nesoulad“.¹⁸

Je třeba poznamenat, že Whiteovi, stejně jako většina ostatních adventistů koncem padesátých let 19. století, stále jedli vepřové maso. Důkazem může být to, že James napsal na zadní stranu dopisu od Ellen poznámku, v níž radila jedné sestře, aby vařila vepřové maso pro svého manžela, pokud si to přeje. Jamesova poznámka zněla: „Abyste věděli, jak se k této otázce stavíme, chtěl bych vám říci, že jsme právě porazili dvousetkilového vepře.“¹⁹

V roce 1863 však spisy Ellen Whiteové zaujaly k otázce vepřového masa nové stanovisko. „Vepřové maso,“ napsala, „ačkoli je jednou z nejběžnějších součástí stravy, je jednou z neškodlivějších. Bůh nezakázal Hebrejcům jíst vepřové maso jen proto, aby ukázal svou autoritu, ale proto, že to pro člověka není vhodný pokrm. ... Bůh nikdy nechtěl, aby se vepřové maso jedlo, a to za žádných okolností.“²⁰

Během několika let se tak Ellen Whiteová posunula od tolerance k užívání vepřového masa až k postoji, v němž radila toto maso nejíst ze zdravotních

důvodů. Tohoto postoje se držela až do konce svého života.

Staly se tři věci, které pomáhají vysvětlit posun v učení Ellen Whiteové na toto téma. Za první, na počátku 60. let 19. století byla u vepřového masa objevena „nová nemoc“ (trichinelóza). Proto se toto téma těšilo široké publicitě. Za druhé, byl ukončen dlouhý boj mezi adventisty ohledně organizace. V květnu 1863 vznikla Generální konference adventistů sedmého dne. Nejprve se věnovalo velké úsilí rozvoji adventistického učení (1844–1850),

pak se úsilí zaměřilo na vznik organizace (1850–1863) a nakonec bylo adventistické hnutí připraveno na další progresivní krok v oblasti životního stylu a institucionálního rozvoje (1863–1880).²¹

Nastal tedy čas pro třetí krok při změně přístupu adventistů k používání vepřového masa. Tím krokem bylo vidění zdravotní reformy Ellen Whiteové z 6. června 1863, jež obdržela necelé tři týdny po vzniku Generální konference. Toto vidění představilo široce pojatý pohled na zdravotní reformu, který vedl později k novým

Někteří lidé postupují příliš rychle a „předbíhají anděly“, kteří Boží lid vedou.

¹⁸ Ellen G. White, *Testimonies*, sv. 1, s. 206, 207.

¹⁹ James White, quoted in H. E. Carver, *Mrs. E. G. White's Claim to Divine Inspiration Examined*, 2nd ed. (Marion, Iowa: Advent and Sabbath Advocate Press, 1877), s. 20; viz také *Ellen G. White Estate, A Critique of the Book Prophetess of Health* (Washington, D.C.: General Conference of Seventh-day Adventists, 1976), s. 44, 45.

²⁰ Ellen G. White, *Selected Messages*, kniha 2, s. 417; viz také *Spiritual Gifts*, sv. 4a, s. 124, 146. Obě pojednání vycházejí z vidění o zdravotní reformě, které E. Whiteová obdržela dne 6. června 1863.

²¹ O postupném rozvoji věrouky krok za krokem viz George R. Knight, *Anticipating the Advent: A Brief History of Seventh-day Adventists* (Boise, Idaho: Pacific Press Pub. Assn., 1993), kapitoly 2–4. Vyšla v českém překladu *Adventismus v proměnách času* (Advent-Orion 2003).

důrazům v adventismu i spisech Ellen Whiteové.

Jinými slovy, měnící se doba vedla ke změně důrazů. Přítomná pravda, jak ji viděli první adventisté, byla progresivní (postupně zjevovaná). Ellen Whiteová naznačila tuto perspektivu ve své radě Haskellovi v roce 1858. „*Bůh*,“ napsala, „*vede lid*, ne několik jednotlivců, z nichž jeden věří tomu, druhý onomu... Třetí anděl vede a očisťuje lid ... *viděla jsem, že Boží andělé povedou Boží lid tak rychle, aby mohl přijmout a jednat podle důležitých pravd, které jsou mu sdělovány.*“²²

V roce 1863 nastal čas pro posun vpřed v oblasti zdravotní reformy,

včetně jedení vepřového masa. Rada Ellen Whiteové se podle toho upravila.

Mezitím její manžel a další

Ellen Whiteová se vyhýbala oběma extrémním postojům.

lidé až do roku 1872 tvrdili, že jedení vepřového masa je hřích. Na druhou stranu Ellen nikdy nezastávala tento vyhraněný postoj svého manžela. V roce 1889 napsala, že „vepřové maso bylo zakázáno Ježíšem Kristem zahaleným do mohutného oblaku“. Dodala však, ve shodě se svou radou Haskellovi z roku 1858, že „toto není zkušební otázka (členství)“. Pro ní, jak se dále uvádí v úryvku z roku 1889, šlo o otázku zdraví.²³

Rozdíl v postoji k jedení vepřového masa mezi Whiteovými je poučný. Oba

měnili své postoje, ale James postupně zastával oba pohledy – od argumentace Novým zákonem ve prospěch jedení vepřového masa v roce 1850 až k jeho odsouzení jako hříchu v roce 1872. Naproti tomu Ellen se oběma extrémním postojům vyhýbala. Její rada z roku 1858 nesměřovala k obhajobě používání vepřového masa, ale k tomu, aby Haskell své názory nezveřejňoval, protože církev na tento krok není připravena. V té době si patrně neuvědomovala všechny důsledky svého prohlášení z tohoto roku. To totiž naznačovalo, že Bůh povede svůj lid směrem k vyloučení vepřového masa z jídelníčku. Cesta k postupným změnám tedy zůstala otevřená. Na druhou stranu její rada, že konzumace vepřového masa není zkušební otázkou členství, zůstala neměnná.

V postoji Whiteových k otázce vepřového masa tak nacházíme dva různé typy změn. Jamesův postoj ilustruje změnu prostřednictvím radikální změny (zvratu), zatímco Ellenin postoj dává prostor postupným změnám na pozadí neustálého vývoje přítomné pravdy.

Znamená to, že Ellen Whiteová nikdy nezažila radikální změny ve svém postoji k náboženským tématům? Ne. Následující ilustrace ukazují, že většina změn, které lze v jejích spisech nalézt, byla spíše objasňující nebo se jednalo o postupný vývoj věrouky. Málokdy se jednalo o radikální, převratnou změnu ná-zoru či postoje.

²² Ellen G. White, *Testimonies*, sv. 1, s. 207 (kurzíva doplněna).

²³ [James White], „Swine's Flesh“, *Health Reformer*, January 1872, s. 18; *Ellen G. White Manuscript Releases*, sv. 1b, s. 173.

adventisté a teologická změna

Změna jako zvrát

Třetím typem změn ve spisech Ellen Whiteové je náhlá změna jejich dřívějších postojů. V oblasti věrouky jich není mnoho, ale napadají mě tři.

První souvisí s 22. říjnem 1844, který je datem ukončení proroctví o 2 300 dnech/letech z Da 8,14. V prosinci 1844 se vzdala názoru, že se 22. října opravdu něco stalo. Význam jejího prvního vidění je třeba vidět tvář v tvář této skutečnosti. To, co původně považovala za temnotu, začala díky vidění vnímat jako „jasné světlo, které začalo svítit“ adventnímu lidu, který stoupá vpřed směrem k Božímu království.²⁴

Další příklad převratné změny se týká jejího chápání učení o zavřených dveřích. William Miller učil, že na konci 2 300 dnů se dveře milosrdenství zavřely, doba třibení se uzavřela a snaha varovat hříšníky skončila.²⁵ Všichni adventisté (včetně Ellen Whiteové), kteří zastávali názor, že 22. října došlo k naplnění proroctví, také věřili, že doba milosti skončila. Teprve postupně, v průběhu doby, mohli v tomto aspektu své teologie oddělit omyl od pravdy.

Měnící se názor Ellen Whiteové na učení o zavřených dveřích (milosti) v sobě nese jak rysy postupného zjevo-
vání pravdy, tak aspekty náhlé změny. První z těchto aspektů ukazuje, že se postupně začala posouvat od názoru,

James
White

že zavřené dveře znamenají ukončení doby milosti, k tomu, že jde o skutečnost, že „Ježíš zavřel dveře do svatyně a nikdo je nemůže otevřít; a že otevřel dveře do nejsvětější svatyně a nikdo je nemůže zavřít“.²⁶ Postupné rozvíjení pravdy také souvisí s hlubším pochopením tématu nebeské svatyně mezi sobotními adventisty.

V tomto tématu však došlo i k náhlé změně postoje (zvrátu). Ellen Whiteová přiznává, že se držela teologického omylu. V roce 1874 napsala: „Se svými bratry a sestrami jsem po roce 1844 zastávala názor, že se již neobrátí žádní hříšníci. Ale,“ rychle dodává, „nikdy jsem však neměla vidění, že by tomu tak mělo být.“ A tak došlo ke změně.²⁷

Její pozdější chápání bylo v rozporu s tím, co původně zastávala po roce 1844. Nové porozumění postupně přišlo díky pochopení důsledků učení

²⁴ Viz *A Word to the „Little Flock“* (Brunswick, Maine: James White, 1847), s. 22; Ellen G. White, *Early Writings* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1945), s. 14.

²⁵ William Miller, *Evidence From Scripture and History of the Second Coming of Christ About the Year 1843* (Boston: Joshua V. Himes, 1842), s. 237; William Miller, „Letter From Brother Miller“, *Advent Herald*, December 11, 1845, s. 142.

²⁶ Ellen G. White, *Early Writings*, s. 42. Viz s. 42–45.

²⁷ Ellen G. White, *Selected Messages*, kniha 1, s. 74.

Ellet J.
Waggoner

o sobotě a o svatyni pro světovou misi v kontextu Zj 14,6–12. A také díky jejím prvním viděním. Stejně jako v případě jejich spoluvěřících i jí trvalo nějakou dobu, než se nedorozumění ohledně zavřených dveří v její mysli vyřešilo.

Třetí příklad se týká doby začátku soboty. První sobotní adventisté byli v této otázce značně rozdělení, někteří se drželi západu slunce, zatímco jiní věřili, že sobota by měla začínat v 18.00 hod. nebo při východu slunce či o půlnoci.

J. N. Andrews byl pověřen, aby tuto otázku prostudoval. Svůj příspěvek přednesl na konferenci v Battle Creeku v listopadu 1855. Jeho biblické argumenty o západu slunce přesvědčily všechny až na několik málo účastníků. Na závěr Andrewsova vystoupení pak Ellen Whiteová dostala vidění, které

potvrdilo biblickou pravdu a přineslo jednotu mezi věřící. Toto vidění, jak napsal James White v roce 1868, „vyřešilo otázky bratra Batese a ostatních a od té doby mezi námi v tomto bodě panuje všeobecná shoda“.²⁸

Někteří nepřátelé adventistů sedmého dne by mohli naznačovat, že tento prožitek byl jen metodou Ellen Whiteové jak manipulovat s věřícími prostřednictvím svých vidění. Proto Uriah Smith opatrně zdůraznil, že vidění o západu slunce „bylo v rozporu s jejími vlastními názory v době, kdy jí bylo vidění dáno“. Jinými slovy, díky tomuto vidění změnila i svůj postoj k začátku soboty – od 18.00 hod. na západ slunce.²⁹ Patřila tedy mezi „ostatní“, o nichž se v roce 1868 zmínil její manžel a které bylo třeba uvést do souladu s dalšími věřícími.

Tyto příklady ukazují, že Ellen Whiteová občas věřila omylům a že rostla ve svém poznání. Věděla, o čem mluví, když v roce 1906 poznamenala, že se posledních šedesát let „neustále učí ve vztahu k božským věcem“.³⁰

Spásná pravda: dynamický koncept

Joseph Bates a James a Ellen Whiteovi, zakladatelé adventismu sedmého dne, měli dynamické pojetí toho, co nazývali „přítomná pravda“. Bates použil tento výraz již v roce 1846 v souvislosti se sobotou. Jindy tento pojem rozšířil tak, aby zahrnoval celé poselství Zj 14,6–12.

²⁸ J. N. Andrews, „Time for Commencing the Sabbath“, *Review and Herald*, December 4, 1855, s. 76–78; James White, „Time to Commence the Sabbath“, *Review and Herald*, February 25, 1868, s. 168.

²⁹ Uriah Smith, „Not Satisfactory“, *Review and Herald*, August 30, 1864, s. 109.

³⁰ Ellen G. White, *Selected Messages*, kniha 3, s. 71.

adventisté a teologická změna

Přítomná pravda byla sobota, svatyně a související pravdy.³¹

James White v roce 1849, poté co citoval 2Pt 1,12 ohledně „přítomné pravdy“, napsal, že „v Petrově době existovala přítomná pravda neboli pravda platná pro jeho dobu. Církev měla vždy přítomnou pravdu. Nynější pravda,“ pokračoval, „je ta, která ukazuje současnou povinnost a správný postoj pro nás, kteří máme být svědky doby souzení.“ V otázce obsahu přítomné pravdy se s Batesem rozhodně shodoval. Poselství prvních dvou andělů ze Zj 14 již zaznělo; nyní nastal čas pro třetího anděla.³²

Když Ellen Whiteová v roce 1857 tvrdila, že někteří věřící mají „sklon odvádět pozornost od velkých pravd spojených s třetím poselstvím k bodům, které nejsou životně důležité“, namítla, že „nebylo možné některé přimět, aby viděli, že přítomná pravda je *přítomná* pravda, a ne budoucí pravda, a že Slovo jako lampa jasně svítí tam, kde *stojíme*, ale již ne tak jasně osvětluje cestu v dálce“.³³ Ellen Whiteová tak nechala otevřený prostor pro další rozvoj adventistického učení.

Ellen Whiteová byla v souladu s pružným postojem svého manžela. Proto zatímco v roce 1850 mohla kategoricky prohlásit, že „máme pravdu, známe ji; chvála Pánu“, o 53 let později mohla také prohlásit, že „dojde k vývoji chápání, neboť pravda se neustále rozvíjí. ... Naše zkoumání pravdy je zatím

neúplné. Shromáždili jsme jen několik paprsků světla“. Již dříve poznamenala, že to, co je pro jednu generaci přítomnou pravdou, nemusí být přítomnou pravdou nebo „zkouškou“ pro další generace.³⁴

Ellen i James Whiteovi byli otevření dalšímu hledání pravdy. Nebyli tedy šokováni postupným odmítáním používání vepřového masa ani revolučním vývojem v adventistické teologii na konci 80. a v 90. letech 19. století.

Ellen Whiteová také jednoznačně tvrdila, že nová přítomná pravda nesmí popírat ústřední věroučné pilíře, které vznikly ve 40. letech

19. století a které adventismu zajišťují jedinečné místo v dějinách křesťanství.

Adventisté sedmého dne přijímají Bibli za své jediné vyznání víry a z ní odvozují základní věroučné články.

Bible, naše jediné vyznání víry

Možnost dalšího vývoje přítomné pravdy byla jedním z důvodů, proč James White a další první adventisté odmítali vyznání víry. Vždyť mnoho adventistických věřících v polovině 40. let 19. století bylo vyloučeno ze stávajících denominací, protože objevili v Bibli novou pravdu a nemohli o ní mlčet. Kvůli takovým zkušenostem

³¹ Joseph Bates, *The Seventh Day Sabbath a Perpetual Sign* (New Bedford, Mass.: Press of Benjamin Lindsey, 1846), s. 2; *A Seal of the Living God* (New Bedford, Mass.: Press of Benjamin Lindsey, 1849), s. 17.

³² James White, in *The Present Truth*, July 1849, s. 1.

³³ James White, „A Sketch of the Rise and Progress of the Present Truth“, *Review and Herald*, 31. prosince 1857, s. 61.

³⁴ Ellen G. White *Manuscript Releases*, sv. 5, s. 201; sv. 3, s. 258, 259; viz Ellen G. White, *Testimonies*, sv. 2, s. 693.

John
Norton
Loughbo-
rough

zastávali první sobotní adventisté názor, že jejich jediným vyznáním víry by měla být Bible.

V roce 1861 na shromáždění, na kterém sobotní adventisté uspořádali svou první konferenci, John Loughborough osvětlil problém, který první adventisté viděli ve vyznání víry. Podle Loughborougha „prvním krokem odpadnutí je sepsání kréda (vyznání víry), které nám říká, čemu máme věřit. Druhým krokem je učinit z tohoto vyznání víry zkoušku členství. Třetím je hodnotit členy podle tohoto kréda. Čtvrtým krokem je odsoudit jako kacíře ty, kteří tomuto vyznání víry nevěří. A za páté zahájit pronásledování takových členů“.³⁵

Poté promluvil James White, který poznamenal, že „vytvoření kréda

znamená stavět překážky a zatarasit cestu veškerému budoucímu pokroku“. Stěžoval si na některé lidi, kteří svým vyznáním „vytyčili cestu Všemohoucímu. Prakticky říkají, že Pán nesmí dělat nic jiného, než co bylo stanoveno ve vyznání víry. ... Bible,“ uzavřel, „je našim vyznáním víry. Odmítáme vše, co má podobu lidského vyznání víry.“³⁶

Po živé diskusi konference jednomyslně odhlasovala přijetí „církvní smlouvy“, která obsahovala stručné představení věroučných článků. Církve má povinnost říci něco o tom, čemu věří, jak svým členům, tak i ostatním lidem, i když by se měla vyhnout zkostnatělému vyznání víry.

Od vzniku prvního sdružení v roce 1861 měla Církve adventistů sedmého dne vyznání víry, které bylo oficiálně přijímáno, o pouhých třech bodech, i když pouze jediný bod byl schválen na zasedání Generální konference. První skutečné vyznání víry vytvořil Uriah Smith v roce 1872, druhé se objevilo v roce 1931 a třetí jsou základní věroučné výroky přijaté Generální konferencí v roce 1980.³⁷

Postupně však docházelo ke stále silnějším snahám vyztužit adventistické vyznání víry „věroučným cementem“, i když se doposud těmto snahám dařilo úspěšně čelit. Od počátku třicátých let až do roku 1980 se vyznání víry z roku 1931 objevovalo v církevních ročenkách a církevních příručkách, čímž získalo určitý oficiální status

³⁵ „Doings of the Battle Creek Conference, October 5 and 6, 1861“, *Review and Herald*, Octobers, 1861, s. 148.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Vyjádření, která mohou pomoci ohledně tohoto důležitého rozvoje viz Robert W. Olson and Bert Haloviak, compilers, „Who Decides What Adventists Believe: A Chronological Survey of the Sources“, (unpublished paper, rev. ed., March 15, 1978); Walter R. L. Scragg, „Doctrinal Statements and the Life and Witness of the Church“ (nepublikovaný článek představený na setkání zaměstnanců církve ve Švédsku a Anglii v roce 1981). Viz také poznámka 1.

adventisté a teologická změna

navzdory tomu, že vzniklo vlastně neplánovaně. V roce 1946 odhlasovala Generální konference na svém zasedání, že „revize základních věroučných bodů, jak jsou nyní uvedeny v příručce, může být provedena pouze na zasedání Generální konference“.³⁸ Toto hlasování také připravilo půdu pro to, aby další základní věroučné body byly oficiálně přijaty na Generální konferenci v roce 1980. Schválení z roku 1980 učinilo Základní věroučné výroky mnohem oficiálnějším dokumentem, než kdy církev do té doby měla.

Snad nepřekvapivější na základních věroučných výrociích z roku 1980 je však Preambule. Preambule nejenže začíná historickým adventistickým prohlášením, že „Adventisté sedmého dne přijímají Bibli za své jediné vyznání víry a z ní odvozují základní věroučné články“, ale také ponechává otevřenou cestu k další revizi.

V duchu dynamické povahy raného adventistického pojetí přítomné pravdy je preambule uzavřena následující větou: „K revizi těchto výroků může dojít při zasedání Generální konference, když církev pod vedením Ducha svatého dospěje k plnějšímu pochopení Písma nebo nalezne výstižnější výrazy k vyjádření toho, co učí svaté Boží slovo.“

To je skutečně pozoruhodné prohlášení. Uvedení možnosti revize se někteří delegáti bránili, snad v obavě ze ztráty obsahu „historického“ adventismu. Tato obava však pouze zvýrazňuje mylné představy o povaze historického adventismu. Ve své podstatě

toto slovní spojení popisuje charakteristickou stěžejní věrouku, která tvořila základ jedinečnosti adventismu ve 40. letech 19. století. Zahrnuje také velké pravdy evangelia, obnovené v období 1888, které adventisté sdílejí s ostatními evangelikálními křesťany. Problémem ovšem je, že se vždy najdou takoví, kteří chtějí počet věroučných bodů rozmnožit.

V tomto směru někteří delegáti na konferenci v Minneapolisu a v 90. letech 19. století tvrdili, že adventisté potřebují vyznání víry, aby ochránili „pravdivý“ postoj k zákonu v listu Galatským a správně označili identitu deseti rohů z knihy Daniel.

Ellen Whiteová a W. C. White tehdy po velkém úsilí úspěšně zablo-

Bible je naše jediné vyznání víry.

kovali snahu o vytvoření vyznání víry.³⁹ Přesto se dnes nepochybně najde mnoho lidí, kteří se domnívají, že by se církev měla jasně vyjádřit k tak různorodým tématům, jako jsou Kristova lidská přirozenost a biblická hermeneutika.

Taková hnutí, pokud by uspěla, by mohla být založena na těch nejlepších pohnutkách, protože jejich zastánci se snaží chránit historický adventismus, ale lze mít podezření, že v procesu zachování historického obsahu adventismu by ve skutečnosti mohla zabít jeho živého ducha. Zakladatelé adventismu vyjádřili velkou moudrost ve svém pochopení dynamické povahy přítomné pravdy ve svém tvrzení, že „Bible je naše jediné vyznání víry“.

³⁸ „Revision of Church Manual“, *Review and Herald*, June 14, 1946, s. 197.

³⁹ George R. Knight, *Angry Saints*, s. 26, 34, 36, 100–104; *From 1888 to Apostasy: The Case of A. T. Jones* (Washington, D.C.: Review and Herald Pub. Assn., 1987), s. 25, 41, 47, 70.

„Dobrá mama“

Stanislav Bielik, riaditeľ ADRA Slovensko

Stretli sme ju v slume s príznačným názvom „Kosovo“ na predmestí Kampaly v Ugande. Žije tu 33 000 ľudí – väčšinou utečencov. Slum dostal svoju prezývku podľa utečencov z Kosova, ktorých tu aj ukrývali.

CH atrče z hliny prikryté vlnitým plechom sú nakošené bez ladu a skladu.

Pomedzi ne preteká špinavá stoka, ktorá keď sa v období dažďov rozvodní, berie všetko so sebou. Vraj vždy pri tom uprace všetky odpadky, ale zoberie aj pár chatrčí. Niet tu kúska zelene, vychudnuté kozy sa prehrabujú v kopách odpadkov. Väčšina ľudí nemá prácu, živia sa pouličným obchodom. Veľa mužov sa zo zúfalstva dalo

na alkohol, ženy robia najpodradnejšie práce a služby. A v tomto prostredí vyrastajú deti.

Práve sem sme vyslali našu dobrovoľníčku Eriku. Pochádza zo Španielska a slúži ako dobrovoľníčka cez program European Solidarity Corps. Našími partnermi sú organizácie Uganda Pioneers a Cefovid, ktoré tu pôsobia.

S Erikou sme navštívili školu „Good Mummy“ – „Dobrá mama“. A tam sme aj dobrú mamu stretli. Túto školu založila už pred viac ako 20 rokmi. Povedala nám, že má rada deti a snaží sa byť k nim dobrá. Preto aj školu začali volať „Good Mummy“. Dnes sa stará o 300 detí zo slumu. Snaží sa ich naučiť čítať, písať, počítať, hovoriť po anglicky... jednoducho dať im šancu, aby sa mohli uplatniť v živote. Je úžasné vidieť, ako nadšenie a obetavosť jednej obyčajnej, skromnej ženy dokáže zmeniť životy stoviek detí. A úprimne sa tešíme, že naša dobrovoľníčka Erika môže priniesť niečo nové aj do tejto školy. Žiť tu a denne pomáhať v tomto prostredí nie je jednoduché, ale ona

to zvláda s úsmevom na tvári. Ak vás tento príbeh zaujal, pozrite si aj krátke video na našom Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=eB_LfVRLjao

A ak by ste aj vy chceli zažiť podobné dobrodružstvo spojené s obetavou službou, je tu stále šanca. Hľadáme totiž ďalších dobrovoľníkov, ktorí by boli ochotní ísť do Ugandy alebo aj do iných krajín. Viac aj na <https://www.adra.sk/pomahajte-s-nami/dobrovolnictvo/>. Garantujeme vám, že to, čo prežijete, vám určite zmení pohľad na život a na svet.

Mladý sbor plný mladých

Olivia Fairfax

Na jižním předměstí Brisbane (Queensland, Austrálie) se děje něco zvláštního.

Mezi mládeží a mladými dospělými v Ingreign, službě, která probíhá každý měsíc v pátek večer ve sboru Eight Mile Plains, se rozhořel duchovní požár. Každý měsíc se v Ingreign scházejí mladí lidé z celého regionu, aby společně uctívali a poznávali Ježíše ve společenství.

Ingreign vznikl již v roce 2018, kdy někteří vedoucí mládeže v Eight Mile Plains viděli potřebu regionálního setkávání mládeže a mladých dospělých. Pochopili, že mladí lidé touží po možnosti účastnit se velkých akcí, kde by měli příležitost setkat se s dalšími mladými lidmi z různých sborů. Vznikla myšlenka vytvořit místo, kde by se mladí lidé mohli nejen setkávat a navazovat kontakty, ale také se duchovně nasytit a cítit se vítaní a příjemně bez ohledu na to, v jaké životní fázi se nacházejí. Z této myšlenky se zrodila společnost Ingreign, jejímž cílem je prostřednictvím navázaných kontaktů rozvíjet místní sbory.

Ingreign v průběhu let zaznamenal úžasný růst a zvýšil průměrnou návštěvnost z 90 lidí v roce 2018 na 280 návštěvníků v roce 2024. Jejich

nejvyšší návštěvnost dosáhla 315 příchozích v říjnu 2024. Tým Ingreign věří, že tento růst je známkou toho, že slouží potřebám svých účastníků, a to jak duchovním, tak i jiným. Programy Ingreign poskytují každý měsíc večeri, kompletní bohoslužbu v pátek večer a po ní zdarma nápoje a občerstvení v kavárně. Matthew Nicolson, jeden ze zakládajících vedoucích společnosti Ingreign, řekl: „Věříme, že úspěch pramení z toho, že jsme vytvořili prostor, kde se lidé mohou setkat s Ježíšem a pobýt se svými přáteli. Mohou si ale najít i nové přátele a užít si program, který je přizpůsoben jejich věkové skupině.“

Ingreign má tři cíle, ke kterým směřuje: (1) integrovat středoškolské do života mladých dospělých; (2) vychovávat milující Ježíšovy učedníky a (3) propojovat mládež a mladé dospělé z místních sborů. K tomuto cíli propojování mladých lidí Matthew Nicolson řekl: „V průběhu let k nám chodilo mnoho lidí, kteří nebyli spojeni s žádným sborem. Lidé přivádějí lidi... Přišlo k nám mnoho nových tváří, lidí, kteří nechodí do žádného sboru, a lidí, kteří předtím ze sboru odešli.“

Návštěva lidí, kteří nejsou spojeni s žádným sborem, poskytla týmu příležitost propojit je s mládeží a mladými dospělými z místních sborů, což vedlo k růstu církve. Matthew Nicolson k tomu řekl: „Na Instagramu často dostáváme zprávy od mladých lidí, kteří jsou ztraceni a hledají Ježíše. Cítili se dostatečně svobodně na to, aby nás oslovili, a my jsme se s nimi mohli setkat v Ingreignu a nyní vidíme, že začali chodit pravidelně.“

Tým Ingreign zahrnuje Ježíše do každé části své služby a uvědomuje si, že pouze skrze Krista je tým uschopněn a zmocněn ke své službě. Matthew Nicolson řekl, že nejdůležitějším aspektem Ingreignu je, že „všechno, co děláme, potřebuje Ježíše. Zjistil jsem, že každý aspekt vedení společnosti Ingreign funguje lépe, když ho vede On. Bez Ježíše jsme jen lidé, kteří se snaží bavit lidi.“

Každý rok se tým Ingreign snaží sloužit Ježíši věrněji, snaží se povzbuzovat a iniciovat smysluplná spojení, aby místní sbory rostly a pomáhaly přivádět mládež a mladé dospělé k Ježíši. Při pohledu do budoucna se tým jednoduše nechává vést Ježíšem a následuje ho. „Dokud mu budeme sloužit, vím, že Ingreign bude i nadále růst a bude dávat smysl v životech těch, kteří ho navštěvují,“ řekl Matthew Nicolson.

Další informace o společnosti Ingreign naleznete na její instagramové stránce „ingreign“ na adrese [instagram.com/ingreign/](https://www.instagram.com/ingreign/).

Rád bych ke spolupráci pozval mladé lidi

Jan Libotovský

Rozhovor s Markem Petrácem, předsedou ASI, který můžete brát jako pozvánku na vzácné setkání, které se uskuteční v září ve Strážovících. Byl jsem rád, že si Marek udělal čas na náš krátký rozhovor.

Jsi už druhým obdobím předsedou ASI. Jak bys tuto organizaci představil někomu, kdo vůbec neví, o co jde?

ASI je organizací věřících lidí, adventistů, kteří jsou nějakým způsobem zapojeni v odpovědných místech. Jsou to podnikatelé, majitelé nebo manažeři firem a společností, vedoucí

pracovníci na různých úrovních, lékaři, učitelé... Je to společnost podobně smýšlejících bratrů a sester, kteří mají v běžném životě i podobné starosti a zkušenosti.

Scházejí se proto, že si chtějí vzájemně naslouchat a mají také společnou touhu podpořit misijní dílo v různých oblastech. Mnozí z nich podporují misijní dílo i soukromě, ale společná podpora je i společná radost.

Co když mě ASI zaujala, ale nejsem ani podnikatel, ani nemám žádné vlivné povolání (lékař, učitel apod.), jsem normálním zaměstnancem. Mohu nějak spolupracovat s ASI?

Určitě ano, např. jako řešitel některého misijního projektu anebo jako nadšenec pro Boží dílo. Pak se způsob zapojení a služby vždy najde.

Svět kolem nás se rychlým tempem mění. Je něco, co bys rád v ASI změnil? Jaká je tvá vize ASI?

Byl bych rád, kdyby se k nám přidávali mladí lidé nebo ti, co jsou mladí duchem. Právě proto, že se doba tak rychle mění, je potřeba rychle reagovat a být pro lidi kolem nás srozumitelní a s Božím vedením hledat nové možnosti v oblasti misie.

Co když budu i já mít sen, jak spustit nějakou službu lidem, evangelizační projekt nebo aktivitu. Může mi ASI nějak pomoci, abych se do toho mohl pustit?

Ano, ASI podporuje různé evangelizační projekty a různé druhy služeb. Je pro to vytvořen systém podpory projektů, který je možné najít na našich stránkách: www.asi-cs.cz. Příspěvkové řízení je vždy vyhlášeno od 1. března do 30. dubna daného roku. Pak probíhá proces posouzení a schválení projektu.

ASI každoročně pořádá výroční setkání. Kdy bude toto setkání letos, kdo bude řečníkem a o jakém tématu bude hovořit?

Letos se sejdem opět v krásném a příjemném prostředí hotelu Selský Dvůr ve Strážovicích u bratra Cichého. Datum setkání je 18.–20. 9. 2025 a hlavním řečníkem je bratr Daniel Duda. Jeho tématem bude „Inspirace ze života Jonáše. Bůh na nečekaných místech“.

Marku, je pro tebe Jonáš a jeho příběh běžnou zprávou Bible, nebo je pro tebe nějak zvláštní a významný?

Kniha Jonáš se mě osobně dotýká. Dodnes mám doma schovaný scénář a písně z doby, kdy jsme spolu s mládeží a dětmi tento příběh připravili jako loutkové divadlo. Příběh Jonáše má hluboké poselství o Boží lásce, humoru, citu a péči o každého člověka i zvíře. Zároveň odkrývá vrstvu tak často pozorovatelnou u nás věřících lidí – mít vlastní úzkoprsý pohled na spasení a neochotu odpouštět anebo tendenci rychle nad někým zlomit hůl.

Jak bys na letošní setkání ASI pozval všechny, kdo uvažují, zda přijet?

Rád bych pozval všechny čtenáře časopisu Advent. A důvod je velmi silný – příběh Jonáše s poselstvím bratra Daniela Dudy –, to je lákavé stejně jako třešnička na dortu.

Moc děkuji za rozhovor.

Bůh na nečekaných místech

Inspirace ze života Jonáše

21. unijní konference ASI

Těším se na toto setkání ASI

Jan Libotovský

Byl jsem moc rád, že po rozhovoru s Markem Petráčkem, předsedou ASI, si na několik otázek udělal čas také Peter Čík, předseda Česko-Slovenské unie CASD.

Jaký je podle tebe vztah církve a ASI. Jak vidíš další možný vývoj?

Již od vzniku ASI v 90. letech můžeme mluvit o velice dobré spolupráci s Česko-Slovenskou unií. Zanedlouho po založení této organizace byla podepsána smlouva s církví. ASI je již řadu

let podpůrnou organizací naší církve. Ve správní radě ASI jsou také administrátoři z unie a jednotlivých sdružení včetně vedoucích oddělení evangelizace. Radíme se spolu a společně schvalujeme jednotlivé projekty. Do blízké budoucnosti bych si přál ještě více podpořit „Veletrh evangelizace“. Jde o oblast, na které nám hodně záleží.

Ty sám jsi členem ASI?

Ano, jako člen správní rady ASI jsem i členem této organizace.

Kdyby se tě někdo zeptal na tvoji vizi pro církve a ASI, jak bys ji popsal?

„V lásce sloužit, v naději žít“ – to je motto vize, kterou jako vedení unie budeme zanedlouho předkládat výboru Česko-Slovenské unie. Je to naše touha, aby se konkrétně tato vize naplňovala v životě církve.

ASI bude mít výroční setkání – budou tě tam lidé moci potkat? A pokud ano, na co se tam těšíš?

Určitě se těším na setkání s lidmi, kteří chtějí sloužit podle svého obdarování. Mám radost z té rozmanitosti různých aktivit, programů a projektů, které jsou jednou v roce představeny na výročním setkání.

Petře, je pro tebe osobně Jonáš a jeho příběh nějak zvláštní nebo významný?

Knihy Jonáš přináší aktuální poselství pro dnešní dobu, která naléhavě potřebuje slyšet zvěst o Bohu, který je plný milosti a slitování. Tento příběh nám dodává odvahu zvěstovat evangelium i na místě, kde z lidského hlediska neočekáváme žádnou pozitivní odezvu, a přesto i tam se může uskutečnit zázrak obrácení a pokání.

Doporučil bys čtenářům Adventu, aby na setkání přijeli? Měl bys pro ně nějaký motivační argument?

Podzimní setkání ve Strážovicích je příležitostí k tomu, abychom se mohli inspirovat lidmi, kteří v církvi slouží a mají s Bohem bohaté zkušenosti. V současnosti hledáme způsob, jak evangeliem oslovit lidi kolem nás, hledáme cesty, jak být lidem blíž, naplnit jejich potřeby a být srozumitelní.

Moc ti, Petře, děkuji za rozhovor.

inzerce

České sdružení CASD nabízí k pronájmu byt v Ústí nad Labem o velikosti cca 100 m², 4+KK s pracovním, v domě situovaném ve starší zástavbě domů v těsné blízkosti centra města. K domu náleží větší zahrada situovaná do dvora s možností posezení, grilování, využití pro děti či k jiným outdoorovým aktivitám. V blízkém okolí domu je veškerá občanská vybavenost, zastávky MHD i možnost parkování. V přízemí domu se nachází adventistická modlitebna. Rádi bychom byt nabídli rodině s dětmi nebo manželskému páru s tím, že by nájemníci zabezpečovali i částečnou správu objektu a drobné údržbářské práce. Byt bude volný od 1. 9. 2025.

Zájemcům budou poskytnuty případné další informace na e-mailu: tduchon@post.cz, pav.linkova@volny.cz.

Nabízíme krátkodobé ubytování v garsonce církevní budovy v Hronově. Více na tel.: 724 675 419 nebo 721 871 986.

Sluch – velký Boží dar

Jana Krynská, lékařka

**Ucho, které slyší, a oko,
které vidí, učinil Hospodin.
Příslaví 20,12**

Přemýšleli jste někdy nad technikou dokonalosti převodu vzdušných vln na zvuk, případně i zpět? Propojení zvuků, sluchu a hlasu je velmi komplexní děj, do kterého vstupují i individuální zvláštnosti. Hlas každého člověka je jedinečný – známou osobu poznáme po hlasu. Záznamová křivka řeči každého člověka je tak charakteristická, že je možno ji používat ke zjištění totožnosti místo otisku prstů. Dokonce i při úmyslném měnění hlasu

a způsobu řeči zůstává její záznam průkazný. Ukazuje se, že nejcitlivějším lidským smyslem je sluch.

Zvukové vlny

Molekuly plynů, které tvoří vzduch, se v zevním prostředí střídavě zahušťují a zřeďují. Jedno takové zhuštění a zředění vytváří jednu zvukovou vlnu, kmit tam a zpět do původní polohy. Počet kmitů za sekundu se nazývá kmitočet (frekvence – jednotkou je 1 Hz [hertz]), což vnímáme jako výšku tónu. Velikost rozkmitu molekul (akustického tlaku) zase vnímáme jako hlasitost (intenzitu). Člověk slyší zvuky od 16 Hz (hluboké tóny) do nejvýše 20 000 Hz (vysoké tóny). Zvuky nižších kmitočtů (infrazvuk) a vyšších (ultrazvuk) nevnímáme.

Lidské ucho jako mikrofón

Zvukové vlny zachytí boltec, který je usměrní do zvukovodu podobně jako trychtýř tekutinu při nalévání. Zvukovod je trubice o délce 2,5 cm a působí jako rezonátor. Je vystlán jemnou kůží s mazovými žlázkami, které produkují ušní maz (opatrně při jeho vytírání, aby se nezatlačoval do hloubky a nepoškodil se tak bubínek).

Ušní bubínek je blanka tenká jako list papíru o síle 0,1 mm a zvukové vlny způsobují jeho rozkmitání. Odděluje *zevní ucho* od *ucha středního*, což je dutinka ve spánkové kosti přibližně velikosti hrášku. Dutinka je vystlána jemnou sliznicí, která pokrývá i sluchové kůstky – kladívko, kovádlínku a třmínek (pojmenování je dle jejich tvaru). Tyto kůstky vytvářejí systém pák, které pohyby bubínku (jeho membrána má plochu 50 mm²) koncentrují na malou plochu (oválné okénko, 3 mm²) ve vstupu do vnitřního ucha.

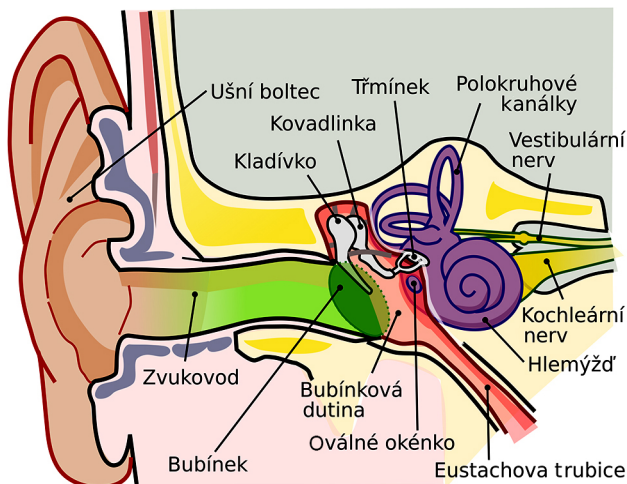
Třmínek je nejmenší kost v těle, jeho hmotnost je sotva 1/10 gramu (největší lidská kost – stehenní – o hmotnosti 1 kg by poskytla materiál na 100 000 takových kůstek). I když se tímto převodem kmity zesílí až několikanásobně,

nepřesáhnou výkyvy třmínku 0,05 mm. Důležité je i to, že kůstky přestávají kmitat takřka současně se skončením zvuku, takže není žádný „dozvuk“.

Součástí převodu vlnění jsou i dva nejtenčí svaly v těle sloužící k regulaci tuhosti převodního systému, a tím k regulaci síly přenosu. Jeden je připojený ke kladívku a druhý ke třmínku. Pokud je dopadající zvuk příliš silný, dá mozek těmto svalům pokyn ke stažení, a tím se přenos energie z bubínku do vnitřního ucha sníží.

Jsou-li rozdíly v tlaku vzduchu ve zvukovodu před bubínkem a ve středním uchu za bubínkem, vpáčí se bubínek na jednu nebo druhou stranu a jeho schopnost přenášet zvuk klesá. Stává se to při pohybu v rozdílných výškách – při cestě z hor nebo prudkém stoupání máte pocit, že vám „zalehlo v uších“, a stav pomine při polknutí slin nebo zívnutí. To vyrovnání tlaků obstarává tzv. Eustachova trubice – propojuje střední ucho s nosohltanem. Normálně jsou stěny této trubičky k sobě přiloženy a oddálí se až při popsaném

Nejcitlivějším lidským smyslem je sluch.

Anatomie ucha

manévru, kterým se tlak v okolí bubínku vyrovná. Otok sliznice nosohltanu a zánět této trubice při rýmě a nachlazení vyvolává přechodné oslabení sluchu na postižené straně.

Dokonalost převodu zvukových vln záleží na pružnosti bubínku. Každé ztuhnutí převodního systému se projeví zhoršením sluchu, ať už jde o snížení pružnosti bubínku, kloubního spojení sluchových kůstek nebo prstencové blanky mezi okrajem trmínku a oválným okénkem, způsobeného tuhnutím vaziva u starších lidí – důsledkem je stařecká nedoslýchavost.

Přenosem na oválné okénko zvukové vlny vstupují do *vnitřního ucha*, což je vlastní přijímací orgán, kde se zvukové vlny mění na nervové vzruchy. Vnitřní ucho je uloženo v dutinách skalní kosti,

což je nejtvrďší kost v těle. Dutiny vytvářejí kostěný labyrint; jeho základní části jsou před-síně, kostěný hlemýžď (for-

Pečujeme o něj
s vděčností Bohu
za zázrak slyšet,
mluvit i rozumět.

movaný jako spirála) a chodbičky, jejichž nitrem procházejí polokruhové kanálky. Ty mají význam pro rovnováhu – leží v rovinách k sobě kolmých, a pokud bychom je narovnali, nejsou větší než klíč k zámku na domácích dveřích – celý orgán by se vešel do třešňové pecky. Kanálky jsou vyplněny tekutinou, které se říká endolymfa, a obsahují receptory pro vnímání polohy a pohybu.

Kostěný hlemýžď je také vyplněn endolymfou a na spodní stěně závitů má jemnou blanku, na které spočívají tzv. vláskové buňky. K těm se připojuje nervové vlákno. Rozkmitání vláskových buněk vyvolá podráždění buněčné stěny, výměnu iontů vápníku, hořčíku, draslíku a sodíku v buněčných i mimobuněčných tekutinách, čímž

vzniká akční potenciál sluchového nervu. Nervové podráždění je vedeno po dráze sluchového nervu (nervus statoacusticus) do mozkového kmene a po několika přepojeních v bazálních gangliích mozku pokračuje do mozečku a spánkových laloků mozkové kůry. Tam dochází ke konečné analýze zvukového podnětu. Za pomoci dalších korových spojení dochází k uvědomění obsahového významu slyšeného a vytvoření emočních vazeb.

Přeměna podráždění zvukovou vlnou na nervový vzruch je energeticky náročná a potřebuje dostatek kyslíku i krevního zásobení. Na nedostatek kyslíku jsou vláskové buňky mimořádně citlivé, nemají schopnost regenerace. O to více je třeba dbát na to, aby nadměrným nebo dlouhodobým přetěžováním hlukem nedošlo k jejich poškození.

Sluch umožňuje nejen vnímání řeči druhých, ale má i zpětnovazebný význam pro kontrolu vlastní řeči – pacienti s vrozenou poruchou sluchu mluví obtížně a s chybnou výslovností. Sluchem a hlasem vnímáme stav prostředí a navazujeme kontakt s druhými.

Prevence sluchového postižení

Postižení sluchu má mnoho příčin a forem. Některé nelze ovlivnit (chromozomální změny, vrozené dispozice), velkou část však ovlivnit lze – záleží na našem chování. Neměli bychom přetěžovat sluchový systém nadměrným nebo dlouhodobým hlukem ať v pracovním prostředí, nebo při volnočasových aktivitách, dopřát si hojně pohybu a zdravou stravu k udržení dobrého průtoku krve kapilárním řečištěm, zvládat stres, rozmrzelost a pěstovat dobrou komunikaci mezi lidmi.

Sluchem a hlasem vnímáme stav prostředí, pečujeme o něj s vděčností Bohu za zázrak slyšet, mluvit i rozumět.

Adventisté uspořádali mezináboženské rozhovory

Edward Rodriguez, Jihopacifická divize

Více než 80 křesťanských pastorů, z toho 62 z neadventistických denominací, se 3. února 2025 zúčastnilo semináře PREACH (Project for Reaching Every Active Clergy Home).

Cílem akce, kterou pořádala církev adventistů ve Východním Kalimantanu v hotelu Grand Tiga Mustika, bylo poskytnout duchovní obohacení a teologické poznatky pastorům z různých křesťanských náboženských společenství. Oddělení iniciovalo tuto akci se záměrem vytvořit otevřený a respektující dialog mezi denominacemi v regionu, a podpořit tak širší společenství. Jednání vedli převážně adventistické vedoucí. Teologické diskuse o potřebě osobní zbožnosti a pokory zaměřené na Krista byly vyváženy širšími tématy, jako jsou historická křesťanská hnutí, která přispěla k pokroku společnosti, a co se od nich můžeme naučit.

Akce byla také v souladu s cílem vlády podporovat mezidenominační spolupráci. Mnozí z účastníků odcházeli

se silnější vírou a hlubšími vztahy s lidmi mimo vlastní denominaci, čímž se vymanili ze segregace, ve které se ocitli. Zástupci odboru pro náboženství města Balikpapan a další církevní představitelé ocenili úsilí vynaložené na pořádání takové akce a zdůraznili, že takové setkání přináší povzbuzení a větší jednotu.

„Seminář PREACH posloužil jako cesta k rozbití mylných představ o Církvi adventistů sedmého dne a podpořil otevřený dialog a spolupráci mezi adventistickými a neadventistickými duchovními. Tím, že akce poskytla prostor pro společné poznávání a teologickou spolupráci, posílila mezidenominační vztahy a zdůraznila důležitost spolupráce při naplňování poslání evangelia,“ zdůraznili místní představitelé církve adventistů.

Dobrovolnictví v pěstounských rodinách

Martina Špinková, koordinátorka PR a fundraisingu v ADRA ČR

Pěstounské rodiny jsou nedílnou součástí naší společnosti. Často pečují o vícero dětí, včetně svých biologických, přičemž některé z dětí má výrazné specifické potřeby. Někdy se v roli pěstounů ocitnou i vlastní prarodiče či dospělí sourozenci dětí. Z mnoha důvodů tak pěstouni oceňují odlehčení v podobě pravidelných návštěv dobrovolníků.

Dobrovolníci přebírají část zodpovědnosti, což pěstounům umožňuje získat více času na regeneraci či na jiné povinnosti. Pěstouni vítají také to, že dobrovolníci přinášejí dětem nové přístupy, zážitky a perspektivy, které rozšiřují možnosti rozvoje dítěte a na které by pěstouni kvůli věku či z jiných důvodů neměli kapacitu.

Dobrovolníci dokážou dětem poskytnout vzácný individualizovaný čas a pozornost, kterou věnuje zpravidla jeden dobrovolník jednomu dítěti.

Dobrovolnické činnosti zahrnují pestrou škálu aktivit přizpůsobených věku a potřebám dětí. Nejčastěji jde o společné hraní her, procházky, sportovní aktivity, četbu, výtvarnou činnost, návštěvy kulturních a vzdělávacích akcí nebo pomoc s přípravou do školy. Pro řadu dětí je to nová zkušenost umět trávit kvalitně a smysluplně volný čas.

Tyto aktivity nejen rozvíjejí schopnosti a dovednosti dětí, ale také přispívají k jejich psychické pohodě. Tím, že je tam dobrovolník jen pro něj, tak podporuje i sebedůvěru dítěte, že jako jedinec má osobní hodnotu a není jen součástí celku mnoha dětí.

Vztah dítě – dobrovolník často trvá i po dosažení plnoletosti dítěte a stává se důležitou oporou v jejich dospělém životě.

V roce 2024 jsme do programu Dobrovolnictví v pěstounských rodinách zapojili 50 dobrovolníků a dobrovolnic, kteří pravidelně navštěvují 55 pěstounských rodin (někteří dobrovolníci navštěvují více než 1 rodinu).

Důležitou součástí projektu je výběr a příprava dobrovolníků. Zájemci

o dobrovolnickou činnost procházejí výběrovým řízením s cílem zjistit jejich motivaci, možnosti a schopnosti. Všichni dobrovolníci absolvují vstupní školení a následně koordinátoři ADRA zajišťují pravidelnou podporu dobrovolníků i pěstounských rodin formou supervizi a pravidelné metodické podpory.

A co taková služba přináší samotným dobrovolníkům?

„Mám přidělený čas, který věnuji pouze „zábavě“ a mám k tomu novou úžasnou kamarádku,“ říká dobrovolnice Katka, která dochází do pěstounské rodiny na Znojemsku.

Jonáš je dobrovolník u chlapce Denise, který se nachází v pěstounské péči u svého staršího bratra. Jonáš se s Denisem ve společném čase věnuje školní přípravě, povídají si hlavně o zeměpisu a dějepise. Jonáš má velký přehled a dokáže historii ozvláštnit různými zajímavými detaily, které si pak Denis lépe pamatuje.

„Moc děkuji, že jste mi přidělili Romana, je úplně super, je moc hodný. Když jsem měl prázdniny, vzal si kvůli mně dovolenou a jeli jsme na prohlídku výrobní linky Hyundai v Nošovicích. Večer jsme šli do kina na animovaný film „Nerozlučná dvojka“. Celý den jsme si moc užili. Jinak podnikáme různé další akce!“ Ondra žijící v pěstounské rodině, Ostravsko.

Na závěr připojuji příběh pěstounské rodiny, kde dobrovolnictví není jen příjemnou „zábavou“, právě naopak.

V jedné z pěstounských rodin v Brně pečují pěstouni o malou dívku M. trpící středně těžkou mentální retardací. Dívka byla z původní rodiny odebrána pro zanedbávání a špatné zacházení. Trpěla hladem, nikdy nechodila do školky a následně ani do školy, prostředí bylo naprosto nepodnětné, výrazně zanedbávající. Dívka zřejmě

byla svědkem násilí v rodině páchané na její mamince. To vše se odráží na duši malé dívky.

Pěstouni se snaží dívku rozvíjet. Nyní je M. ve 4. třídě, má k sobě asistentku pedagoga, 2× týdně dochází za speciální pedagožkou a má individuální plán vzdělávání. Přes všechna tato opatření je její vzdělávání náročné. Odmítá spolupracovat při přípravě do školy i ve škole samotné.

Do rodiny začala docházet paní Jiřina Horká, dobrovolnice ADRA. Jiřina je pro pěstouny i dívku M. velkou pomocí. Holčičce pomáhá s přípravou do školy, která je velmi náročná. Pomoc s každodenními povinnostmi je tak úlevou i pěstounům a moc oceňují na paní Jiřince její laskavý a podporující přístup.

Děkujeme všem dobrovolníkům a dobrovolnicím, s jakou ochotou a trpělivostí investují svůj volný čas do těch, kteří by snadno mohli zůstat opomenuti. Dětem přinášejí nenahraditelný radostný pocit a vědomí, že je má někdo rád, někomu na nich záleží, někdo obětuje svůj volný čas, aby s nimi mohl být. Díky i vám, pokud dobrovolnictví ADRA jakkoliv podporujete.

„Amen, říkám vám, že cokoli jste udělali pro nejmenšího z těchto mých bratrů, to jste udělali pro mě.“ (Mt 25,39)

Připomínka, abychom nezapomněli

Karel Chlebek

Přibližně před 1975 lety došlo v Evropě k významné náboženské události, kdy byl na našem kontinentě pokřtěn první křesťán. Ve Sk 16 čteme, že se to stalo v makedonském městě Filipis u řeky, kde apoštol Pavel a jeho spolupracovníci zvěstovali evangelium záchrany v Ježíši zdejšími ženám, které se tam sešly.

Jednou z nich byla Lydie, o které čteme, že jí „srdce otevřel Pán“ a ona přijala zvěstované poselství a uvěřila Ježíši Kristu. Její křest byl malý začátek díla, které pokračovalo nejen křtem ostatních z jejího domu, ale i mnoha dalších a dalších na různých místech a které pokračuje dodnes.

V letošním roce si připomínáme ještě jiné významné výročí, které souvisí s evropskými dějinami Církve adventistů sedmého dne. Před 160 lety byl v Evropě pokřtěn první adventista, shodou okolností to byla opět žena,

kteří podobně jako Lydii Boží Duch „otevřel srdce“.

S touto událostí úzce souvisí životní příběh M. B. Czechowského. Byl to polský katolický kněz, který zklamán morálním stavem své církve se vzdal kněžského řádu a začal hledat smysluplnější naplnění svého života. Přitom se v polovině 19. století dostal do Severní Ameriky, kde se po určité době setkal s adventistickým poselstvím. Poselství o brzkém návratu Ježíše Krista jej tak nadchlo, že se ve svých 39 letech (v roce 1857) dal pokřtít a po určitém čase se jako kazatel zapojil do aktivního hlásání trojandělského poselství.

Jeho velikou touhou však bylo zvěstovat toto poselství v Evropě. Přestože naše církve v té době ještě nebyla připravena na zahraniční misii, rozhodl se v květnu 1864 vrátit zpět a začal svou evangelizační činnost v Torre Pelice (Údolí Valdenských) v Itálii. Nadšen se zde pustil do práce, kázal, přednášel, na základě Bible vykládal prococtví.

Byl však zklamán reakcí a nezájmem zdejších posluchačů. I když se neukazovaly žádné konkrétní výsledky jeho práce, s důvěrou vytrvale pokračoval dál. Až po roce Boží Duch přivedl k rozhodnutí a ke křtu prostou valdenskou ženu, třicetipětiletou Catherine Revelovou.

Catherine
Revelová

Stalo se to 27. července 1865, a ještě v tomtéž roce zde byl pokřtěn (druhý Evropan) David Geynet. Poté Czechowski odešel s Boží pomocí zvěstovat věčné evangelium dále, do Švýcarska.

Když dnes navštívíme naši modlitebnu v Torre Pelice, můžeme spatřit v sále na zdi umístěnou mramorovou tabulku, na níž je napsáno, že se právě v tomto městě v roce 1865 uskutečnil slavnostní křest prvního adventisty v Evropě.

Přemýšlím nad tím, kolik milionů křtů proběhlo od té doby, kolik miliard jich bylo od křtu Lydie...

Jak úžasná je Boží milost a jeho trpělivost, on „*si nepřeje, aby někdo zahynul, ale chce, aby všichni dospěli k pokání*“ (2Pt 3,9), „*chce, aby všichni lidé došli spásy a poznali pravdu*“ (1Tm 2,4). Jeho dobrotivost přivádí k pokání (Ř 2,4). Jeho láska a působení Ducha svatého

i dnes otevírá srdce podobně jako kdysi první křesťance v Evropě, Lydii.

Apoštol Jan píše: „*Potom jsem viděl, hle, tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků, jak stojí před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečeni v bílé roucho, palmové ratolesti v rukou. A volali velikým hlasem: „Díky Spasiteli, Bohu našemu, sedícímu na trůnu, a Beránkovi““ (Zj 7,9.10).*

Úžasná budoucnost! Ale zároveň mne napadá myšlenka: Budu tam i já? Odpověď se zdá naprosto jasná, přece jsem věřící, dal jsem se pokřtít atd... Ale je zde další otázka – proč právě nám, poslední církvi, adresuje Ježíš Kristus známé poselství: „Hle, stojím přede dveřmi a tluču; zaslechne-li kdo můj hlas a otevře mi, vejdu k němu a budu s ním večeřet a on se mnou“ (Zj 3,20). Neztratil se nám časem ze života Kristus? V životě svobody a blahobytu, v přemíře činností, různých aktivit, např. „*ve tvém jménu jsme prorokovali a ve tvém jménu vymítali zlé duchy a ve tvém jménu činili mnoho mocných činů*“ (Mt 7,22).

Bůh chce, aby všichni lidé byli spaseni, všichni, také ty i já. Proto laskavě klepe prostřednictvím působení svého Ducha i na naše srdce, on nikdy neotevírá srdce násilím. Ptá se nás dnes podobně jako kdysi apoštola Petra: „*Miluješ mne, máš mě rád?*“ (J 21,17).

Mramorová
deska
v modliteb-
ně v Torre
Pelice

Příběh ženy u studny – pohledem ženy

Vladimíra Jelínková

Představte si patnáctiletou dívku, která žila před dvěma tisíci lety v Samaří. Otec jí domluvil svatbu se starším bohatým vdovcem a ona musela poslechnout. Za tři roky se domů vrátila jako vdova. Neznám podrobně tehdejší zvyklosti, ale domnívám se, že pokud si něco mohla vzít s sebou, bylo to maximálně její věno. Možná jen šperky, které měla na sobě. Věno nebylo vysoké, ženichovi šlo spíš o její mládí a krásu. Manželův majetek připadl mužskému příbuznému.

Tak domluvíme další svatbu. K tomu přece holky jsou. Podruhé to bylo lepší. Ona už byla trochu starší, on mladší než ten první, naučila se ho mít ráda, i když na ni neměl čas. Ale i on za pár let

zemřel. Možná mezitím zemřel i její otec. Měla bratra, který jí zařídil třetí svatbu? Nebo nápadník přišel sám ve chvíli, kdy už nebylo neslušné oslovit vdovu s nabídkou? Řekla ano. Až později pochopila, že mu šlo jen o její věno. Když došly peníze, začaly hádky. Jak jednoduché. Vždyť i v Jeruzalémě stačilo, když muž napsal rozlukový lístek, a žena musela odejít. Nikoho nezajímalo kam.

V bratrově domě pro ni nebylo místo. Možná on by nebyl zásadně proti, ale jeho žena ano – bojovala o věno a budoucnost svých vlastních dcer.

Musela spolknout svou hrdost a prosit o pomoc přítele svého otce. Jediné, co vymysleli, byla další svatba. Bití už zažila, ale strach o vlastní život ještě ne. Když surově zbitá zoufale klepala na dveře své kamarádky z dětství, a ta se tvářila, že ji nezná, neměla už kam jít.

Když mohla vstát, hledala práci dům od domu, ale nakonec k práci musela přijmout i něco víc. Pak už by jí zbylo jen žebrať a prát se o zbytky s krysami nebo nabízet své tělo každému, kdo by byl ochotný něco zaplatit. Takhle to byl jen jeden. Měla jídlo i bydlení, ale byla jí upřena úcta a bezpečí. Tak to často dnes i v naší zemi zažívají osamělé

matky s dětmi, aby si zajistily střechu nad hlavou. Ale ona to takhle přece nechtěla.

To my jsme ji nazvali: „žena s pochybnou pověstí“.

To jediné, co jí zbylo, bylo srdce poseté ranami a obestavěné vysokou zdí, aby se k němu nikdo nedostal a nemohl zasadit další úder. Ale to srdce pořád toužilo. Toužilo po lásce, po přijetí, po přátelství. Po tom, mít nějakou hodnotu, být pro někoho důležitá, mít naději.

Už jen pohledy sousedek jí říkaly, že na nic z toho nemá nárok.

Co když nechodila pro vodu v poledne jen z tohoto důvodu? Co když ji při pohledu na studnu napadalo: „Jednoho dne tam skočím! V poledne mi v tom nikdo bránit nebude.“

Ale Bohu na ní záleželo. Vždycky mu na ní záleželo. Jen ona to nevěděla. Nevěděla to, protože jí to nikdo neřekl. A tak, když se Ježíš ten večer modlil, slyšel svého Otce, jak mu říká: „Běž. Ráno se vydej na cestu. Musíš projít Samařskem. Je tam Jákobova studna. Tam přijď sám a počkej na ni.“

Bůh připravil to setkání. Bohu na tom záleželo. Bohu záleželo na ní. Bůh vedl učedníky na nákupech tak, aby Ježíš měl soukromí pro rozhovor s ní.

Všimáme si, co jí to Ježíš vlastně říká, když se s ní dává do rozhovoru? Neříká: „Dej si život do pořádku, nedělej tohle, nebo naopak měla bys dělat tamto...“ Říká jí: „Kdybys věděla, co dává Bůh a kdo s tebou mluví...“

Kdybys věděla, kdo se o tebe zajímá, komu na tobě záleží, kdo je ochotný a schopný naplnit tvé potřeby a nejhlubší touhy tvého srdce natolik, že to ani všechno nespotřebuješ. Dá ti tolik, že ti zůstane i pro ostatní.

Ježíš přichází s darem a jediné, na čem mu záleží, je, aby ona pochopila,

kdo jí ho nabízí – Mesiáš, Zachránce, Spasitel, Bůh.

Všimáme si, jak i Janovi, když píše své evangelium, tak moc záleží na tom, aby čtenáři poznali a pochopili, kdo je tím aktérem? Kdo přichází za lidmi a řeší jejich problém? Immanuel, Bůh s námi, Světlo, Beránek Boží. Všimli jste si v těch kapitolách Janova evangelia určitého vzorce? Nejdříve popis situace a potom důkaz a vysvětlení. Odpovědi na otázku: Kdo to je? Kdo s námi lidmi takovým způsobem jedná?

Ti lidé v příbězích evangelií jsou pro Boha velmi důležití. Pro nás až tak moc důležité být nemusejí. Nepotřebujeme se tolik pitvat v jejich životech. Co dělají, nebo nedělají, dělají to správně, nebo špatně? Poslouchají, nebo ne, rozhodují se tak, či onak. Mám za to, že Bůh po nás chce něco mnohem důležitějšího!

Myslím, že chce, abychom vnímali svědectví těch lidí o tom, kdo je Ježíš, kdo je Bůh, jaký je, co on dělá pro lidi. Chce, abychom jej poznali a uvěřili mu.

„*Hřích je v tom, že ve mne nevěří*“ (J 16,9). „*A život věčný je v tom, když poznají tebe, jediného pravého Boha, a toho, kterého jsi poslal, Ježíš Krista*“ (J 17,3).

Žena ze Samaří uvěřila, že mluví s Mesiášem. Poznala, jaký je Bůh a jak moc mu na ní záleží, díky tomu, že o ni měl Ježíš zájem. Vybourala díru v hradbě, rozhodla se důvěřovat a Bůh naplnil její srdce tím, co Bible nazývá ovocem Ducha, natolik, že měla dost i pro ostatní.

To jediné, co jí zbylo, bylo srdce poseté ranami a obestavěné vysokou zdí, aby se k němu nikdo nedostal.

Biologicko-dynamické zemědělství a Weleda

Daniel Gomola, kazatel Moravskoslezského sdružení CASD

Biologicko-dynamické (zkráceně a častěji biodynamické) zemědělství se opírá o cyklus osmi přednášek (tzv. Zemědělský kurz), které ve dnech 7.–16. června 1924 v Koberwitzu bei Breslau, takřka rok před svou smrtí, přednesl zakladatel antroposofie Rudolf Steiner (1861–1925).

Cyklos zazněl v době, kdy se poválečné zemědělské hospodářství zmítalo v problémech – snížená vitalita rostlin, pokles plodnosti hospodářských zvířat, pokles půdní úrodnosti atd. Ve svých přednáškách tento Rakušan řešil síly Země a síly kosmu, působení ducha v přírodě, otázku hnojení, plevelu, škůdců a chorob rostlin, jako i mnoho dalšího.

Dvě základní myšlenky, na kterých své přednášky postavil, byly tyto: (1) Vše, co se na Zemi odehrává, je odrazem toho, co se děje ve vesmíru. (2) Pro rostliny jsou důležitější vesmírné síly než živiny. Na základě těchto pohanských myšlenek přišel s tzv. biodynamickými preparáty. Jde o 9 typů (označovaných čísly 500–508). Ty se dělí na polní (postřikové či rohové) preparáty (500: roháček

a 501: křemenáček), dále kompostové preparáty (502: řebříček, 503: heřmánek, 504: kopřiva, 505: preparát z dubové kůry, 506: pampeliška a 507: kozlík) a speciální kultivační preparát: tzv. přesličkový preparát 508, který slouží jako opatření proti houbovým chorobám rostlin. Podle něj mají sílu povzbudit zemědělskou půdu, jsou-li aplikovány v homeopatickém množství a s přihlédnutím k různým vesmírným rytmům a energiím (počítá se s vlivem pohybů planet, hvězd apod.).

Zemědělství je zkrátka vnímáno jako svébytný organismus, biodynamické preparáty pak jako léky, které ho harmonizují (propojují ho s kosmickými vlivy, na což odkazuje i symbolické číslo 50). Zde svůj podíl sehrála již zesnulá Maria Thun. Každý rok se totiž vydávají tzv. Výsevni dny. Jde o její kalendář konstelací pro zahrádkáře a zemědělce, kde lze nalézt kořenové, listové, květové a plodové dny. Příklad práce s kosmickými rytmy: Když je Měsíc před souhvězdím Kozoroha, Panny a Býka (trigon elementu země), tak nastávají kořenové dny, v nichž by mělo dojít ke všemu (od výsevu po sklizeň) u rostlin, u nichž se používá hlavně kořen.

A právě (nejen) pro lepší propojení s kosmickými rytmy/energiemi a silami se používají výše zmíněné biodynamické preparáty. Také zde si uvedme příklad: Kompostový preparát 502 (řebříček) se používá tak, že se květy řebříčku naplní vlhký jelení močový měchýř, a to tak, aby měl kulový tvar. Následně se vyvěsí na slunné místo, zhruba v době do sv. Jana (tj. 24. června), a na podzim se pak zakope do jámy (asi 30 cm hluboko), z níž se vykope na jaře. Více si o těchto pohanských praktikách může člověk počíst v prvním biodynamickém časopise v ČR: Valeriana.

Jak s tím vším souvisí zmíněná Weleda z nadpisu? Tato nadnárodní společnost, vyrábějící kosmetiku a léčiva, sídlí ve švýcarské obci Arlesheim. Od roku 1924 nese své pojmenování po germánské věštkyni kmene Brukterů: Weledě (z indoevr. wel = prozření). Její existence pochází z firmy ILAG (Internationale Laboratorien AG), jež sama vznikla fúzí dvou jiných společností (Futurum AG a Der Kommende Tag AG), založených samotným Rudolfem Steinerem. Přírodní kosmetika je sice bez minerálních olejů, parabenů, silikonů a PEG, dále bez syntetických vůní, geneticky modifikovaných složek a mikroplastových přísad, není ani testována na zvířatech, zato však většinou její složky pocházejí z její zahrady v německém Schwäbisch Gmünd, která je obhospodařována biodynamicky.

Až tedy narazíme kupř. v německé dm-drogerii, jejíž nedávno zesnulý

Jejich cílem je přenastavit myšlení lidí malými krůčky tak, aby je znečitlivěli vůči Božímu působení, aby je odklonili od principů Božího království.

zakladatel Götz Wolfgang Werner byl nadšený příznivec antroposofie, anebo kdekoliv jinde na biodynamické víno (Vinné sklepy Kutná Hora), biodynamické čaje (Wegwartehof), biodynamické mléčné výrobky (Bemagro), biodynamickou kosmetiku (dieNikolai, Dr. Hauschka, Weleda), biodynamickou kojeneckou výživu (Alnatura, Holle) či cokoliv jiného, kde uvidíme oranžovo-zelenou biodynamickou certifikaci Demeter – pojmenovanou po řecké bohyni rolnictví, zamysleme se, koho a co svým nákupem podporujeme a zda neexistuje nějaká jiná – neutrální varianta.

Neúnavné snahy démonů hledat nové a nové cestičky, jak zanechat svou stopu na všem, s čím přicházejí lidé do kontaktu a co je pro ně důležité (především zdraví, vztahy a finance). Jejich cílem je přenastavit myšlení lidí malými krůčky tak, aby je znečitlivili vůči Božímu působení, aby je odklonili od principů Božího království, aby je nechali prožít život v marném konstruktu, který sami vymysleli a kterému zvnějšku a skrytě dodávají efekt a funkčnost.

Protiváhou máme být my – křesťané (Ef 6,12). Rudolf Steiner měl při proslovu svého cyklu přednášek, jejichž obsah získal mimo jiné i duchovním vhladem (křesťan by řekl zprostředkováním démony), na velkostatku hraběte Keyserlinga v tehdejší Prusku (dnešním Polsku) v roce 1924 okolo stovky posluchačů. Dnes, po sto letech, je pod mezinárodní biodynamickou federací Demeter více než 7 000 farmářů.

Toto každým měsícem rostoucí číslo člověka staví před otázku, jak my využíváme náš čas a energii ve Velkém sporu v rámci našeho jedinečného kontextu ve prospěch Toho, k němuž se hlásíme?

Osamělost není radost

5. 5. – 18. 5. 2025

#bezimprodobrovolnictvi

v 11 městech po celé ČR

Afghánistán (1/2)

Pavel Novotný

Hlavní město
Afghánistánu
Kábul

Obyvatelstvo: 41 129 000 obyv.; Íránské národy 76,2 % (Paštunové/Patánci 42,7 %, Tádžikové 26,2 %, Ajmakové 5 %, Balúčové 1,2 %); Turkité 21,5 % (Hazárové 12,9 %, Uzbeci 6,4 %, Turkmeni 2,1 %); Indické národy 2,1 % (Brahui 0,8 % aj.); ostatní 0,2 %.

Náboženství: Muslimové 99,85 %; nevěřící 0,07 %; křesťané 0,05 % (včetně cizinců); hinduisté, síkhové aj. 0,03 %.

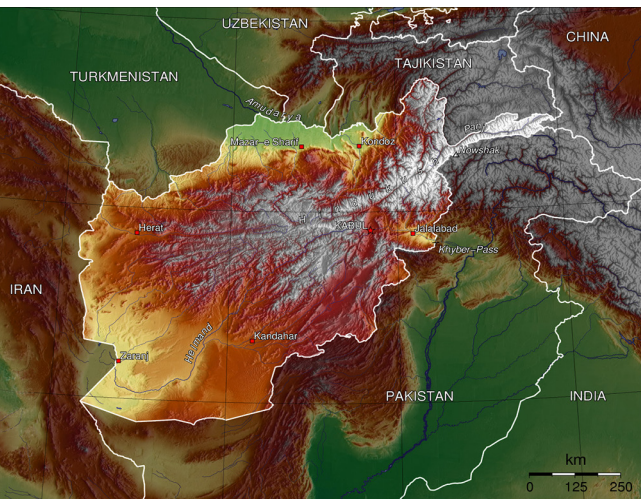
Adventisté s. d.: Oficiálně žádní adventisté v zemi nejsou.

Dějiny civilizace v Afghánistánu patří k nejstarším na světě a archeologové srovnávají její význam s Egyptem. Zakladatel Baktrijské říše, král Guštásp, přijal učení Zarathuštry, který prý byl jeho současník. O jeho sídelním Balchu se píše v Avestě, staroiránských svatých písmech, která vznikala souběžně s prorockými knihami Starého zákona. Nápis na náhrobku krále Darjeveše I., na jehož dvoře sloužil prorok Daniel, jmenuje

Kábul mezi místy, která král připojil ke své říši. Další vládce známý z Bible, samolibý Alexandr Veliký, založil nebo přejmenoval na dvacet afghánských měst. Z Balchu pocházela jeho manželka Roxelana. Alexandrovi dědicové, Seleukovci, ovládali oblast do konce 4. století př. Kr. Řekové s sebou přinesli svoje bohy, ale i ti se ve střední Asii asimilovali. V Tillya tepe našli zlatou sochu řecké bohyně lásky Afrodité s indickou tečkou bindi na čele.¹ V Afghánistánu

¹ National Geographic; červen 2008; Atwood, Roger, Afghanistan's Hidden Treasures; NG Society, Washington D.C., USA; s. 132.142.

také našli sochu Buddhy v římské tóze. Dokazuje to, jak kosmopolitní tehdy bývala země, která se dnes křečovitě brání čemukoliv, co přichází zvnějšku.

Vypráví se, že čínskému císaři Mingovi se v roce 68 zdál sen, na jehož základě vyslal posly na západ. Ti se z afghánského území vrátili se dvěma mnichy a svitky buddhistických textů, které přeložili do čínštiny a položili základ buddhismu v Řiši středu.² S buddhismem je nejvíc spojený Bámján, kde svého času v umělých skalních městech meditovaly až dva tisíce mnichů. V roce 2001 vyhodili bojovníci Tálibánu do povětří největší chloubu této lokality – dvě gigantické, 53 a 37 metrů vysoké – sochy Buddhy z 2. a 5. století. Vůdce Tálibánu mullah Umar prý původně nechtěl sochy zničit. Argumentoval tím, že v Afghánistánu už nežijí žádní buddhisté, kteří by modly uctívali. Nakonec ale mudžáhidové dospěli ke shodě, že i pouhá existence soch je proti islámu. Trvalo mnoho týdnů, než sochy rozstříleli pomocí děl a náloží.³ Ty museli

pokládat sami místní obyvatelé a toho, kdo odmítl, na místě zastřelili.⁴ V reakci na destrukci soch ubili buddhisté v Myanmaru několik tamních muslimů.

V době příchodu muslimů vyznávali lidé směs různých náboženství. Nejvíc bylo buddhistů a hinduistů, početní byli také zoroastrovci a nestoriánští křesťané, žili tu i židé. Muslimové od začátku vyvíjeli značné úsilí o šíření nového náboženství mezi místní obyvatelé. Byla to ale misie, nikoliv násilné vnucování víry. Někteří novou víru přijali, jiní ne, ještě další se postavili muslimskému vojsku se zbraní v ruce, tak jako se mnohokrát předtím i potom stavěli na odpor všem okupantům. Až v 10. století, když se Korán dočkal překladu do perštiny, zvítězilo náboženství proroka Mohameda také na venkově. Soužití různých náboženství pak ale pokračovalo ještě celá staletí. V Núristánu přežívalo pohanství až do 20. století.

Až Mahmúd z Ghazny, Turek a první afghánský sultán, začal lidi k přijetí islámu nutit. Nebýt toho, že pro islám získal i samotné Turky, kdo ví, jak jinak by se odvíjely dějiny světa.

Na severu země leží Mazáre Šaríf, nejdůležitější poutní místo Afghánistánu. Ve zdejší Modré mešitě leží podle místní tradice Alí, synovec a zeť proroka Mohameda a čtvrtý chalífa. Alího zabili v Iráku. Podle afghánské legendy šířité tajně naložili jeho ostatky na bílou velbloudici a nechali ji jít, kam jí Bůh určí. Velbloudice po týdnech pochodu padla vyčerpáním a Alího opět tajně pohřbili. Teprve o 500 let později se prý chalífa ve snu zjevil místnímu mullahovi. Na místě, které mullah označil, se našla hrobka a v ní

² Koktejl; únor 2016, Praha; Mikoláš, Robert; Z jeskyní až do nebes; s. 40.

³ Drbohlavová, Lucie; Hedvábnou stezkou, Jota, Brno, 2016; s. 90.91.

⁴ Marek, Jan; Afghánistán: Stručná historie států; Libri, Praha, 2003; s. 78.79.

prý leželo neporušené tělo imáma Alího, dokonce se sečnou ránou od Abdurrahmánova meče. Nad údajným Alího hrobem vyrostla mešita a kolem ní velké město. Na nádvoří mešity je hejno holubů. Říká se, že každá sedmá holubice je vlastně lidská duše, a také, že místo je tak svaté, že každý šedivý holub, který sem přiletí, nejpozději do čtyřiceti dnů zbledá.

Na začátku 13. století se v Herátu usídlil polyhistor Fachruddín ar-Rází. Zpochybňoval nejenom geocentrický koncept vesmíru, ale i ten, podle kterého je středem vesmíru Slunce. Fachruddín, průkopník induktivní logiky, také učil, že Bible je nezkažené a platné Boží slovo. Odvolával se na autority z doby proroka Mohameda i na logiku a tvrdil, že muslimské učení o tom, že židé a křesťané zfalšovali biblický text, není pravdivé, natož dokazatelné, a že něco takového nemohlo být proveditelné.⁵

Pres jednoznačný obrat k islámu existovala zde dál velká křesťanská komunita složená převážně z nestoriánů. V roce 1219 ale mongolské hordy vyvraždily obyvatele Herátu, Balchu a Bámjánu, které patřily k největším nestoriánským centřům. Křesťanství v Afghánistánu tehdy prakticky přestalo existovat a už se nikdy nevzpamatovalo.

Tamerlánův pravnuček Zahírud-dín Bábura v roce 1504 dobyl Kábul a po něm skoro celou Indii. V roce 1526 se v bitvě u Panípatu postavil proti početné a rychle se pohybující jízdě Lódíjů, kteří stejně jako on přišli z nepokojného Afghánistánu. Postavil proti nim vozovou hradbu s děly a ručnicemi a afghánská jízda se o ni rozbila. Možná to má s náboženstvím

pramálo společného, ale souvislosti jsou překvapivé. Bábura se novou válečnou taktiku naučil od Peršanů. Ti kvůli vozové hradbě ztroskotali o deset let dřív na opačné straně svoji říše, v bitvě u Čaldiránu. Tam ji proti nim postavili Turci. A kde se k nápadu dostali oni? Už v roce 1444 při bitvě u Varny, kde za ní obrovské turecké přesile celý den odolávali vysloužilci z bitvy u Lipan, bratřiči, pod vedením Jiskry z Brandyše. Oblíbená taktika Žižkových táborů dorazila až na severoindické pláne.

V roce 1838 poslali do Afghánistánu vojáky Britové.

Rozhněvala je návštěva poslu cara Mikuláše I. Přežil jeden jediný, těžce zraněný voják. Britové se vrátili ke konci 70. let 19. století a zá-

minkou jim opět bylo pošilhávání kábulského emíra k Petrohradu. Opět se museli stáhnout. „Příliš moc nás nenávidí,“ shrnul situaci jistý britský důstojník, „a příliš málo se nás bojí.“⁶ V roce 1893 donutil britský úředník chána Abdurrahmána podepsat smlouvu, podle které se z Afghánistánu stalo nárazníkové pásmo mezi mocenskými ambicemi Britské Indie, Íránu a Ruska. Durrand zakreslil hranice tak, aby rozřuly vedví tradiční paš-tunské území. Polovina zůstala Afgháncům, polovinu si přivlastnili Britové. Balúčistán byl napříště rozdělený dokonce na tři kusy – afghánský, indický a perský. Váchán, který Afghánci nikdy neovládali a kde se ve 2. polovině 19. století usadili Kyrgyzové utíkající před Rusy jim v roce 1895 přidělila

Křesťanství v Afghánistánu tehdy prakticky přestalo existovat a už se nikdy nevzpamatovalo.

⁵ Shah, Babar; What Does the Holy Qur'an Say About the Holy Bible?; samizdat, 2017; s. 66.

⁶ Bissell, Tom; Chasing the Sea; Pantheon Books, New York, NY, USA, 2003; s. 67.68.

další rusko-britská smlouva, aby mezi sebou měli nárazník sahající až k čínské hranici.⁷ Britové zašli dokonce tak daleko, že afghánské vládě zaplatili za to, aby Váchán anektovala.⁸

V roce 1919 došlo ke třetí anglo-afghánské válce, do které tentokrát Britové poslali desetkrát víc vojáků než do té druhé, a navíc ještě tanky a letectvo. Netrvalo ani měsíc a Britové požádali o mír. Afghánci pak vyhlásili plně nezávislý stát, který uznala i Velká Británie.

V 60. a 70. letech 20. století byl Afghánistán oblíbenou zastávkou hippies na cestě do Indie a přezdívalo se mu „Videň východu“. Modernizace byla překotná. Ženy se oblékaly jako v Turecku, kvetly univerzity, kultura a společenské dění. V kinech se promítaly západní filmy, alkohol byl povolený, a dokonce se tu vyrábělo víno. Na základě vůbec první ústavy z roku 1964

Portrét
staršího
Afghánce
v tradičním
oděvu

měla země svobodné volby, všeobecné volební právo, svobodu tisku, občanská i specificky ženská práva.

V dubnu 1978 přivedl převrat k moci komunisty. Ti zavedli diktaturu. Proti tradicím ale postupovali opatrně. Neomezovali muslimy (jiná náboženství nepovolili), založili fond na stavby a opravy mešit, a dokonce zvýšili kvótu pro poutníky do Mekky. Vyhlásili zrovnoprávnění žen s muži, byť zůstalo na papíře, a zakázali dětské svatby. Za pouhé tři měsíce však pozřela revoluce vlastní děti.

Člen vedení strany Hafizulláh Amín na sebe strhl moc, dal popravit vůdce revoluce Tarákího a zbytek soudruhů uvrhl do vězení. Unikl mu jenom Babrak Karmal. Ten byl tou dobou jako diplomat v Československu. Gustáv Husák mu pomáhal celý rok se schovávat před Amínovou pomstou v lesích na Slovensku. Za svoji krátkou krutovládu nechal Amín popravit desítky tisíc lidí. Traduje se, že prý chtěl pobít všechny osoby starší 45 let, aby mohl začít novou éru s povolnější generací. Amín se několikrát obrátil na SSSR s prosbou o intervenci ve svůj prospěch. Sověti uzavřeli s Amínem smlouvu o přátelství, dobrém sousedství a spolupráci, která vojenskou intervenci právně umožňovala. Jinak ale na čím dál naléhavější prosby nereagovali.

Právě naopak, vrazili příteli kudlu do zad a pomohli afghánské armádě 27. prosince 1979 krutovládce svrhnout. Sověští operativci pak Amína zabili. Ze slovenské hry na schovávanou povolali Sověti Karmala. Udělali z něj nového afghánskému vládce a řekli mu, aby je neprodleně požádal

⁷ Marek, Jan; Afghánistán: Stručná historie států; Libri, Praha, 2003; s. 29–32

⁸ National Geographic; únor 2013; Finkel, Michael, Stranded on the Roof of the World; NG Society, Washington D.C., USA; s. 97

Chahar
Burjak,
Nimruz,
Afgánistán

o invazi. Hned druhý den poslali Sověti do Afghánistánu tanky.

Jakmile měla Lidová demokratická strana Afghánistánu za zády takovou oporu, zahájila boj proti náboženství. Mnoho představitelů islámské komunity uvrhli do vězení, mučili a zavraždili. Na vrchu státního znaku se objevila rudá hvězda, dole pod ní otevřený Korán.

Proti bezvěrcům vyhlásili Afghánci svatou válku. Okupanti se nezdržovali hledáním viníků. Kdekoliv byl na ně podniknut útok, rozstříleli obec se všemi, kdo z ní nestačili utéct. Odhaduje se, že Sověti zničili 80 % afghánských vesnic.⁹ Zemi opustilo 6 miliónů lidí, třetina tehdejší populace. Toto číslo navíc nezahrnuje vnitřní uprchlíky. Boj mudžahedínů proti Sovětům přinesl po desetiletích sekularizace návrat islámu na politickou scénu a dodal mu popularitu a věrohodnost zachránce národa.

Začátkem roku 1989 ještě ani poslední sovětský voják nepřekročil hranici, když mezi sebou v rozbité zemi začali bojovat sami mudžahedíni.

Stáli teď proti sobě muži, kteří tvrdili, že bojují ve jménu Boha, a vraždili se navzájem.

Venkovský mullah jménem Umar hlásal v pákistánském exilu, že je třeba ve jménu islámu vyčistit roztržštěnou zemi. Přidalo se k němu nejdřív 50 studentů teologie. Student nebo učedník se arabsky řekne tálib, množné číslo v perštině zní tálibán. Tak si začali říkat i Umarovi studenti. Říkali, že jsou hledači Boha. V roce 1994 vtrhli Tálibové s podporou Pákistánu přes hranici do Kandaháru s cílem zavést mír a pořádek. Věřili, že uspějí jedině tehdy, když budou bezvýhradně dodržovat nejpřísnější interpretace náboženského práva, tedy, v jejich chápání, zavádět na zemi Boží království. Není divu, že lidé je ze začátku nadšeně vítali. Ubývalo loupežných přepadení, krádeže a únosy se po třech letech anarchie začaly krutě trestat. Oprávněný strach měli lidé, kteří brali úplatky. Ze začátku se Tálibové nedopouštěli žádného násilí na obyvatelstvu.¹⁰

⁹ ed. Wagner C.P., Peters S., Wilson M.; Praying Through the 100 Gateway Cities of the 10/40 Window; YWAM, Seattle, WA, USA, 1995; s. 93

¹⁰ Marek, Jan; Afghánistán: Stručná historie států; Libri, Praha, 2003; s. 76

Boží království se ale čím dál víc prosazovalo za pomoci přísných až absurdních zákazů, násilí a často zvrácených krutostí. Tálibán zakázal fotografování, zpěv, hru na hudební nástroje, tanec na veřejnosti nebo tleskání při sportovních utkáních. Nesměl se hrát kulečník ani šachy. Lidé museli nanosít televize a počítače na hromady na náměstích, kde je dal Umar rozjezdít tanky.¹¹ Ve snaze vymýtit zločin zavedl bičování, kamenování, utínání rukou a popravy za nejdrobnější přestupky. Tálibán tak přitahoval nejkrutější muže, oběti válečných let bez základního vzdělání, kteří byli na oko zbožní, ale ve sku-

tečnosti to byli sadisté, kteří terorizovali bezbranné obyvatele a nebrali na ně sebemenší ohledy.

Tálibán nehlásal vývoz islámské revoluce za hranice vlastní země ani džihád cizím nepřátelům. To změnilo teprve spojenec-

tví s organizací al-Kájda. Její hlava Usáma bin Ládín byl veterán afghánské války proti Sovětům. S Umarem měli mnoho společných názorů, bin Ládín ale byl daleko vzdělanější a měl větší rozhled. Byl také velice bohatý a financoval některé Umarovy projekty. Tím se stal Tálibán na al-Kájdě závislý a nezbylo mu než si nechat vnutit ideje mezinárodního džihádu. Do země začali přijíždět radikálové z ciziny, a jak se dalo čekat a jak Umar nechtěl, Afghánistán se začal dostávat do hledáčku velmocí. Když pak al-Kájda provedla v září 2001 velký teroristický

útok v USA, pákistánský prezident se jednoznačně postavil proti Tálibánu na stranu Ameriky. Umar se pak stal v podstatě úplně závislým na finančních zdrojích al-Kájdy a bin Ládínovi slíbil ochranu na vlastním území. To se jemu – a spolu s ním všem Afgháncům – stalo osudným.

Už pět dní po útocích ze září 2001 začal americký prezident George Bush mluvit o svojí globální válce proti teroru jako o „křížové výpravě“. Muslimové vidí Západ jako nenapravitelně posedlý touhou ovládat a křesťany jako lidi, kteří se nezastaví před ničím, dokud všem ostatním lidem na planetě nevnutí svoji pokleslou kulturu, ekonomický model, politiku a náboženství. Křesťanství je v očích většiny muslimů zkorumpovaná víra. Výraz „válka proti teroru“ jim zní jako „válka proti islámu, víře, proti Alláhovi“. Ostatně nevidí to většina lidí na Západě stejně?

A právě v tom spočívá obrovská chyba Západu podle Marka Siljandera, bývalého amerického diplomata a křesťanského aktivisty, který několik desetiletí věnoval úsilí o porozumění mezi křesťany a muslimy. Islám (nikoliv současní muslimové, pozn. autora článku), píše Siljander, zavrhuje vnučování náboženství, a to především křesťanům. Výslovně odsuzuje zabití, pokud není obětí sama vrahem. V islámu tím pádem není místo pro sebevražedné útočníky, protože spolu s předchozím argumentem islám výslovně odsuzuje i sebevraždu. Rovněž slovo džihád (úsilí o dobro) bylo militanty zneužito a překrouceno.

Náboženská válka a genocida by se podle Siljandera daly mnohem snáz obhájit z Bible než z Koránu i přesto, že by to znamenalo ignorovat naprostou většinu Písma a vytrhnout z kontextu

V islámu tím pádem není místo pro sebevražedné útočníky, protože spolu s předchozím argumentem islám výslovně odsuzuje i sebevraždu.

¹¹ Drbohlavová, Lucie; Hedvábnou stezkou, Jota, Brno, 2016; s. 34.

pár vhodných veršů. Když křesťanští kazatelé tvrdí (píše Siljander), že cílem islámu je zničit křesťanský životní styl, není to sice ve skutečnosti pravda – ale opakují přesně to, co se snaží miliónům souvěrců namluvit muslimští militanti.

Militantní islamisté mají před sebou nadlidský úkol, když chtějí pod vlajkou Božího státu sjednotit tak rozdílné a rozhádané národy, jako jsou Afghánci a Nigerijci. Siljanderem citovaný Farid Zakarija k tomu napsal: „Bílý dům míchá dohromady čečenské separatisty v Rusku, Pákistánem podporované militanty v Indii, ší'itské politiky v Iráku a sunnitské džihádisty v Egyptě jako jedno jediné celosvětové hnutí. To je samozřejmě přesně to, co celou dobu tvrdí Usáma bin Ládin. Ale proč Bush obhajuje bin Ládinovy názory?“¹²

Prakticky jediné, co stmeluje muslimy v podpoře „zbožných“ násilníků, je společný nepřítel.¹³ Čím arogantnější a sebespravedlivější ten nepřítel je, tím lépe. A Západ plní tuto úlohu, kterou si od něj teroristé přejí, znamenitě.

V odvetě za teroristický čin, provedený dvaceti Saúdskými Araby v čele s Usámou bin Ládinem, se logickým cílem „křesťanské pomsty“ stala organizace al-Kájda. USA vyzvaly vůdce Tálibánu, aby jim vydal Usámu bin Ládira. Východní pohostinnost velí, že hostitel má absolutní morální povinnost chránit hosta, kterého jednou přijal pod svoji ochranu, i kdyby ho to mělo stát vlastní život. To ostatně známe z Bible. A Umar nejenom že sám přijal vůdce al-Kájdy, ale dostal od něho milióny dolarů. Americké ultimátum musel odmítnout, a proti svojí vůli tak přivedl vlastní národ mezi mlýnské kameny mezinárodních teroristů a země s jednou z největších armád světa.

Vojáci
tálibánské
armády

V říjnu 2001 obsadily Afghánistán armády hned 40 převážně křesťanských zemí. Usáma bin Ládin i Muhammad Umar jim ale proklouzli mezi prsty. Jednadvacet let útočili Tálibové ze zálohy. Mullah Dadulláh, jeden z hlavních velitelů Tálibánu, v roce 2003 prohlásil, že jeho muži nepřestanou bojovat, dokud nebudou všichni židé, křesťané a cizí křížáci vyhnáni z Afghánistánu. Jenže mnohem víc než cizinci, odnášeli zákeřné útoky Tálibů sami Afghánci. Když mluvíme o terorismu, vybaví se nám silueta New Yorku, pařížský klub Bataclan nebo sál Crocus v Krasnogorsku u Moskvy. Jenže Afghánci trpí terorismem nesrovnatelně víc než kdokoliv na Západě. Před stažením koaličních vojsk umíralo v zemi ročně na tři tisíce civilistů násilnou smrtí.

V srpnu 2021, ještě než zemi opustil poslední koaliční voják, už byl skoro celý Afghánistán znovu v rukou Tálibánu, zbytek obsadil v řádu týdnů. Strílení a dobývání po mnoha letech konečně skončilo. Afghánistán je ale ještě chudší než dřív a nemá perspektivu, že by se to mohlo zlepšit.

Pokračování příště.

¹² Zakaria, Fareed; *Newsweek* 18. září 2006; Mao & Stalin, Osama & Sadaam.

¹³ Siljander, Mark; *A Deadly Misunderstanding*; HarperCollins Publishers, New York, USA; 2008; s. 171.

ZA

OBZOR REM

čtení pro všechny,
kteří chtějí
vidět dál

Jednotlivá čísla si můžete zdarma stáhnout na adrese:
www.advent-orion.cz/ke-stazeni/casopis-za-obzorem

Více informací o celém projektu najdete na adrese:
www.zaobzoremilive.cz

POMOZTE NÁM TVOŘIT ČASOPIS, KTERÝ DÍKY VÁM BUDE JEŠTĚ ZAJÍMAVĚJŠÍ!

Naskenujte QR kód a věnujte nám pár minut svého času. Vyplněním krátkého formuláře nám pomůžete lépe porozumět vašim pohledům a názorům. Díky tomu budeme moci přinášet obsah, který vás opravdu zaujme. Dotazník zabere asi 5 minut, a navíc budete mít možnost získat dárek! Losujeme každé čtvrtletí: na konci prosince 2024, března, června, září a prosince 2025.

Děkujeme vám za spolupráci a těšíme se na vaše odpovědi!